

Kurum	: Işık Üniversitesi
Başlık	: 2. Yılında Rusya - Ukrayna Savaşı ve Türkiye Semineri
Konuşmacılar	: Prof. Dr. Rabia KARAKAYA POLAT, Prof. Dr. Serhat GÜVENÇ, Dr. Öğr. Üyesi Habibe ÖZDAL, Dr. Gönül TOL
Video Adresi	: https://youtu.be/WwwhxRVNuTw
Yayın Tarihi	: 29.03.2023

Rabia Karakaya Polat: Ukrayna-Rusya Savaşı ve bu savaşın Türkiye'ye yansımaları, savaşın 2. yılında geçmişe bakıp bir yılda neler olduğunu değerlendireceğiz. Ve önümüzdeki döneme ait beklentiler, potansiyel senaryolar nedir? Bunları konuşacağız. Beni adım Rabia Karakaya Polat. Işık Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesiyim. Bu etkinlikte Uluslararası İlişkiler Bölümüyle Lisansüstü Eğitim Enstitüsünün ortak bir etkinliği olarak düzenlendi. Aslında bu panelin çok ilginç bir tarafı var. Bunun ilkinin geçen sene 24 Şubat 2022'de gerçekleştirdik ve tam da bu ekiple aynı konuşmacılarla bir araya gelmiştik. O gün aslında hepimiz bir şaşkınlık içindeydik. Çünkü her ne kadar Rusya'nın Ukrayna'ya girmesi bekleniyor olsa da biz mesela panelimizin başlığı da Ukrayna Krizi'ydi çünkü henüz savaş başlamamıştı. Tam o günün sabahında Rusya Ukrayna'ya girdi ve akşam yapmıştık o paneli hepimizin üstünde bir şaşkınlık vardı. Bugün o günden sonra aslında bazı açılardan çok büyük bir fark yok özellikle bu belirsizlik açısından hâlâ savaşın biteceğine dair somut bir beklenti yok elimizde. Ama biz yine de geçmişe dönüp bir yılda neler oldu, Rusya ne istiyordu, bunlara ne kadar amaçlarına ulaşabildi, askeri olarak sahada durum nedir, büyük güçler açısından, onların ilişkileri açısından nasıl bir yerdeyiz? Ve tabii ki Türkiye yansımalarını konuşacağız. Özellikle de Türkiye geçen sene işte böyle bir denge politikası gütmeye çalışıyordu. Bu ne kadar sürdürülebilir acaba diye soruyorduk. Hâlâ aynı çizgide devam ediyor gibi bütün bunları değerlendireceğiz. Konuşmacılarımızı hemen tanıtayım. Bilgi Üniversitesinden Prof. Dr. Serhat Güvenç Hoca'mız burada. Serhat Hoca, Bilgi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi. Kendisi Türk dış politikası, güvenlik çalışmaları alanlarında uzman. İkinci konuşmacımız, Dr. Gönül Tol. Middle East Institute'de Türkiye programı direktörü. O da panelimize Amerika Birleşik Devletleri'nden katılıyor. Gönül Hoca daha çok bilirsiniz Orta Doğu siyaseti, siyasal İslam, Türkiye-Amerika ilişkileri konularında uzman ama Amerika'da yaşıyor olması dolayısıyla da özellikle bu konunun o boyutunu anlamak açısından bize katkı sunacağını bekliyoruz. Üçüncü konuşmacımız, Dr. Habibe Özdal. Habibe Hoca da Okan Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi. Habibe Hoca'nın doktora tezinin başlığı "Rus Dış Politikasında Ukrayna" dolayısıyla son bir senede bu konuda görüşlerine sıkça başvurduğumu biliyoruz. O da genel olarak Rus dış politikası, Türkiye-Rusya ilişkileri, Avrasya'da siyaset gibi konularda uzman. Dilerseniz şöyle yapalım. Biraz planımızı anlatayım. Konuşmacılarımızdan katkılarını 2 bölüm hâlinde alacağız. Böylece daha dinamik olmasını bekliyoruz panelin. İlk tur devam ederken sizler sohbet kutusundan sorularınızı yazabilirsiniz. 2. turda konuklarımız sorularınıza da cevap vermeye çalışacaklar. En sonunda sözlü sorularınız varsa mikrofonunuza da açarak onları da iletebileceksiniz. En geç 17.30'da bitirmeyi planlıyoruz. Çünkü bu online toplantılarda bir süre sonra konsantrasyonun çok düştüğünü biliyoruz. O zaman Serhat Hocam'la başlayalım. Serhat Hocam, belki siz bir genel değerlendirme özellikle geçen

seneki o ilk panelden sonra bir senede neler oldu geriye dönüp baktığımızda, tarafların başlangıçtaki pozisyonları nelerdi, bugünkü durum nedir? Bir de siz askeri konularla da çok ilgileniyorsunuz. O sahadaki askeri durumda gelinen nokta nedir? Genel bir giriş yapabilirsiniz çok memnun oluruz.

Serhat Güvenç: Çok teşekkür ederim Rabia Hocam. İzin verirsiniz bir düzeltmeyle başlayayım. Ben, Bilgi Üniversitesinden 2010 yılında ayrıldım, ama Bilgi etiketinin, yaftasının bana yapışmış olmasından hiçbir itirazım yok. Gururla taşırım çünkü çok şey öğrendiğim, bana çok katan bir bölümdü. Siz de bana o Bilgili olmayı yakıştırdınız. Onun içinde teşekkür ederim, ama hani transfer dedikoduları etrafta yürümesin diye bu düzeltmeyi yapma ihtiyacı hissettim. Özür diliyorum. Şimdi; geldiğimiz noktayı aslında şu anki toplantı iyi-kötü gösteriyor. Bundan bir yıl önce, bir yıl bir ay önceki toplantıya çok daha yoğun bir ilgi vardı diye hatırlıyorum ben. Bunun birkaç nedeni var. Bir tanesi, artık kapandığını düşündüğümüz devletler arası savaşlar devrinin kapanmadığını görmüş olduk. Yani pek çoğumuzun beklemediği bir gelişme oldu. Rusya Ukrayna'ya bir saldırı gerçekleştirdi. Fakat bir yıl sonra baktığımızda, şimdi ilginin düştüğünü, ilginin tavsadığını ve biraz da savaşın kanıksandığını görüyoruz. Bunun birkaç nedeni var. Bir tanesi, hayat devam ediyor. Yani Türkiye gibi ülkelerde işte deprem gibi bir afet yaşandı. Onun sonuçlarıyla baş etmeye çalışıyoruz. Maddi, fiziki ve şey psikolojik boyutlarıyla. Bu bir boyutu tabii hayat devam ediyor. Diğer boyutu da, savaşın başında olduğu kadar bir görsel malzemeyle beslenmiyor kamuoyları. Yani özellikle de Rusya'nın Kiev'i de hedef alan ilk aşamadaki saldırısı, saldırdığı dönemde çok fazla görsel malzeme paylaşıldı. Yani işte sosyal medyaya yansıyan görüntülerden tarafların kayıplarının tespitinden, Rusların ilerleme noktaları işte böyle video oyunlarının görüntülerini çağırıştırır tarzda SİHA'lardan atılan mühimmatın hedefe isabet görüntüleri. Bunlar kamuoyunun görsel iştahına hitap eden şeylerdi. Bugün o zenginlikte malzeme gelmiyor. Bugün daha çok kamuoyuyla sözlü bilgiler paylaşılıyor. Görsele düşmüş ve çok uzamış bir savaş dolayısıyla özellikle bu Z kuşağı açısından şeyi düşünürseniz hani 'attention deficit' dediğimiz şeyi düşünürseniz böyle uzun uzadıya anlatılan şeylerin pek bir hükmü yok. Bir de savaşın kendisi çok uzadı, ama dünya değişti. Yani ben bekliyordum Rusya'dan bir askeri hamle. Bu ölçekte bir hamle beklemiyordum. Hani o Donbas'ın idari yani Donetsk Luhanski'nin idari sınırlarının tamamını denetimi altına almayı hedefleyen bir saldırı bekliyordum. Putin çok daha iddialı bir şekilde yola çıkıp, işte Kiev'i ele geçirip Zelenski'yi indirip Ukrayna'yı Rusya'ya tabi etmek gibi bir siyasi hedef güttü. Elinde o sırada ve sahaya sürdüğü, savaş alanına sürdüğü birlikler ve malzeme Rusya'nın elindeki en iyi birlikler ve en iyi teçhizatı. Bir yıl sonra bunların savaş alanında bırakıldığını görüyoruz büyük ölçüde. Yani yine sosyal medyaya yansıyan görüntüler doğruysa işte tren katarları bu sefer T-55 gibi gerçekten Soğuk Savaş'tan kalma tankları taşıyorlar cepheye. O Rusya'nın bir dönem çok önemsenen böyle askeri çevrelerde biraz da kıptayla takip edilen tabur taktik grupları yani böyle Rusya'nın askeri etkinliği bunlarla ölçülüyordu. Bunlar darmadağın oldu. Yani bir devletler arası savaşta, hele Ukrayna ölçeğindeki bir savaşta bunların çok zayıf ve küçük birlikler oldukları ortaya çıktı. Rusya'nın lojistik zaafiyetleri ortaya çıktı. Velhasıl kelam bugün vardığımız tabloda hani Rusya savaşa hiç girmeseydi muhtemelen sadece elindeki askeri gücün potansiyeliyle çok daha iyi, çok daha ileri siyasal hedefler elde edebilecek iken bugün artık baktığımızda askeri açıdan gücü gerçek gücü tahmin edinilenin çok altında kalmış bir Rusya görüyoruz. Bu da Rusya'nın dünya siyasetindeki yerini Rusya'nın dış politikasını askeri güçle destekleme imkânını oldukça daraltıyor. Yani Rusya büyük güç statüsünü geri dönülmez biçimde teyit etmek amacıyla yola çıktı. Bugün vardığımız noktada Rusya'nın artık Çin'in küçük ortağı olmak gibi bir durumla, bir gelecekle karşı karşıya olduğunu söyleyebiliriz. İnisiyatif Rusya'daydı o şeyde askeri açıdan savaşın başında. Özellikle geçtiğimiz yazdan itibaren Ukrayna bu inisiyatifi en azından taktik ve operatif anlamda ele geçirdi. Yine

Rusya gözlemcilerinin çok iddialı biçimde söylediği ne diyelim reddettiği birtakım şeyler yaşandı. Mesela Rusya'yı çok iyi tanıdığını iddia eden bir gazeteci özel konuşmamızda, Rusya'nın Herson'u asla bırakamayacağını çok önemli olduğunu, falan söylüyordu. İşte Herson elinden çıktı. Harkov elinden çıktı. Şu an çatışma şeye odaklanmış durumda Bakhmut'a odaklanmış durumda Batılı kaynaklar buranın bir stratejik önemi olmadığını, elde tutulmasının Ukrayna savunması açısından çok hayati olmadığını söylüyor. Ama bu bir Putin'le Zelenski arasında bir şeye dönüşmüş durumda sanki kişisel bir mücadeleye dönüşmüş durumda ya da onun bir şeyine sembolüne dönüşmüş durumda. Dolayısıyla burada liderlerin rolünü görüyoruz. Hani Putin ve Zelenski karşılaştırmasıyla isterseniz bu turda söyleyeceklerimi tamamlayayım. Ben de yazdım, Habibe Hocam da yazdı. Yani savaşın başında hiç ciddiye alınmayan, küçümsenen bir insandı Zelenski yani ne diyelim Putin'in o böyle bütün maskünalite şeylerine pratiklerine hiç şey düşmeyen yani onun dengi gibi gözükmeyen gayet sessiz, sakın ve yalnız bir insan iken birdenbire dünyanın ciddiye alınan liderlerinden biri hâline geldi. İşte Washington'da kabul gördü. Ben her ne kadar katılmasam da Churchill ayarında yeni bir Avrupa liderinin doğduğundan falan söz edildi. Dolayısıyla artık Zelenski'den komedyen diye söz eden pek kalmadı. Küçümseyen de kalmadı. Türkçe karşılığı ne diye düşünüyordum. Çetin ceviz çıktı Zelenski ve sanki dönüm noktası Zelenski'nin Kiev'i terk etmeme iradesini ortaya koyması oldu. O sanıyorum şeyin, savaşın kaderini değiştirdi. Savaş daha uzun süreceğe benziyor. Kaderi birkaç kere daha değişebilir, ama Kiev'de kalarak, "Ben buradan ayrılmıyorum" diyerek aslında çok net bir mesaj verdi. Ve savaşa girdiğinde askeri olarak bayağı bayağı yalnız olan Ukrayna artık yalnız değil. Kimilerine göre bir vekalet savaşı yürütüyor. Ben buna bir ölçüde katılıyorum. Yani Batı doğrudan Rusya'yla savaşmıyor, ama Ukrayna Savaşı Rusya'nın zayıflatılmasına yol açtığı ölçüde de Batı'nın güvenliğini iyileştiren bir gelişme olarak karşımıza çıkıyor. Daha çok erken bir aşamadayız. Bir bahar taarruzu bekleniyor. Leopard 2'ler yavaş yavaş anladığım kadarıyla Ukrayna'ya teslim ediliyor. Siyasi desteğin yani Ukrayna savaşa devam edebilmek için Batı'nın siyasi ve askeri desteğine muhtaç. Bu destek çok uzun sürdürülemezdir. Gönül Hocam, benden çok daha iyi anlatacaktır. Yani Amerika Birleşik Devletleri'nde bir sonraki başkanın bu derece kararlı olup olmayacağını bilmiyoruz. O bambaşka bir tabloya götürebilir bizi. Dolayısıyla Ukrayna Rusya'ya bir askeri yenilgi tattırmak ve şeyi hem kendisine verilen desteği hak ettiğini kanıtlamak istiyor hem de Putin'i ne diyelim Ukrayna'nın şartlarında barışa zorlamak niyetinde diye düşünüyorum. Belki bunu 2. turda açarız, ama bir de şunu görüyorum. Enerji siyaseti ya da enerji dinamikleri çok değişti. Artık Rusya, Hindistan ve Çin'in enerji sağlayıcısı. Batı özellikle Almanya Rusya'ya bağımlılığını tamamen sonlandırdığı için benim gördüğüm 2 ayrı enerji ekosistemi çıkıyor. Batı'nın enerji ekosistemine bu Orta Doğu ve Körfez'deki petrol ve doğal gaz üreticileri de ekleniyor. Bu da şunu zorlaştırıyor. Yani Soğuk Savaş'ta olduğu gibi hür dünya ya da demir perde diye tanımlamak yani bir demokrasiler ve otokrasiler diye tanımlamak çok zor. Çünkü Rusya'ya enerji bağımlılığını kırmak için Orta Doğu'daki diğer otokratların şeyine ihtiyaçlarına, kaynaklarına ihtiyaçları var. Bu yeşil dönüşüm tamamlanıncaya kadar en azından ben burada bırakayım isterseniz. Teşekkür ederim.

Rabia Karakaya Polat: Çok teşekkürler Hocam, çok güzel bir giriş oldu. Aslında konunun birçok boyutuna dokunmuş oldunuz. Gönül Hoca'ma bağlarken şu soruyla bağlayayım özellikle Batı'nın desteği, en başta çünkü Ukrayna'nın çok fazla dayanamayacağı bekleniyordu. Böyle günlerden, haftalardan söz ediyorduk. En azından bunu başarmış görünüyor Batı'nın diplomatik desteğini almış görünüyor. Amerika'da bu konuya nasıl bakılıyor? Özellikle cumhuriyetçi bir başkan seçilirse bu devam edebilir mi? Bu son bir senede Amerika'da bu savaşla ilgili nasıl gelişmeler oldu? Bir de eğer değinebilerseniz, biraz Türkiye-Amerika ilişkileri açısından Ukrayna Savaşı ne anlama geliyor?

Gönül Tol: Teşekkür ediyorum davetiniz için. Serhat Hoca aslında çok böyle çok kritik noktalara değindi. Ben oradan alıp biraz devam etmek istiyorum. Dilerseniz Türkiye-Amerika boyutunu 2. şeyinde tartışmanın 2. ayağında konuşalım. Şimdi Serhat Hoca'nın dediği gibi yani Rusya istediği sonucu alamadı bu işgalle ama diğer taraftansa savaşı bitirmeye de niyeti yok. Yani bize mesela son birkaç haftadır hatta tırmandırmaya niyetli olduğunu gösteren emareler var. Birincisi, işte nedir? İşte birkaç gün öncesinde zannediyorum. Bu Belarus'a taktik nükleer silahlar konuşlandıracağını söyledi. Birincisi bu. Bu Washington'da direkt tırmandırmaya çalışmak olarak algılandı. İkincisi de, yani Putin'i şey yapan sahada istediğini istediği ölçüde hızda alamamış olabilir, ama Putin'i ümitlendiren ve bu savaşa devam etmesi konusunda cesaretlendiren şeylerden bir tanesi, Çin'in tutumu. Şimdi biliyorsunuz Çin işte bir zirve oldu. Şi Cinping Moskova'ya gitti ve burada her ne kadar Ukrayna Savaşı'ndan çok detaylı bahsedilmedi. Genel olarak, genel olarak aslında ilişkilerin yakınlığına vurgu yapıldı. İşte ticari ve enerji partnerliğinin derinleştirilmesine vurgu yapıldı. Fakat bir süredir Amerika şunu söylüyor, Amerikalı yetkililer aslında istihbarat birimlerimiz Çin'in Rusya'yı silandırma konusunu düşündüğünü söylüyor. Şimdi böyle de bir beklenti var. Dolayısıyla şimdi bu iki şeyin, gelişmenin ışığında baktığımızda Putin'in yakın bir zamanda bunu sonlandırmayacağını anlıyoruz. Zelenski tarafından baktığımızda meseleye onu da cesaretlendiren şeyler var. Nedir? Yani Batı'nın desteğini çekmeyeceğine inanıyor. Özellikle Amerika ki Biden yönetimi kilit rol oynadı biliyorsunuz. Yani başından bu yana Avrupa'yı bir araya getiren ki başlangıçta aslında Avrupa'da çatlak sesler çıktı. Avrupa ülkeleri içerisinde Rusya siyasetini farklı yönetmek isteyen ülkeler var, farklı çıkarlar var söz konusu. Fakat Biden bu farklı ülkeleri bir araya getirdi ve Putin'in hiç beklemediği bir sertlikte bir yanıt verdi. Bir yaptırım rejimi ortaya koyabildi. Yani Biden aslında şeyiydi bu bu Batı'nın Rusya'ya verdiği yanıtın itici gücüydü. Dolayısıyla Ukrayna Zelenski Biden'a baktığında yani yorulmuş, zayıflamış tamam artık bu yardımında artık sonu gelsin diyen bir Biden görmüyor. Birkaç hafta önce Biden çok önemli bir röportaj verdi. O röportajda şu soruldu İngilizce: "Is it open-ended?". Yani Amerika'nın Ukrayna'ya verdiği askeri destek ucu açık bir destek mi? Ne zamana kadar sürecek? ded ve hiç duraksamadı Biden. Bu çok olay oldu burada. Hiç duraksamadan "kesinlikle öyle" dedi. Yani ne kadar gerekiyorsa bu savaş ne kadar uzun sürerse sürsün Amerika'nın desteği hep arkasında olacak, dedi. Şimdi tabii bunu Biden söylüyor ve biliyorsunuz inanılmaz yardım aktı Amerika'dan 75 milyar dolarlık bir yıl içerisinde Amerika Ukrayna'ya 75 milyar dolarlık yardım da bulundu. Bunun 46 milyar doları askeri yardım. Diğeri insani yardım. Bu insani yardımın içerisinde bu arada demokrasi yardımı da var. Geçen yılın Mart ayında Biden yönetiminin inisiyatifiyle başlatılmış bir inisiyatif var. İşte Ukrayna'nın içerisindeki medyayı güçlendirmek, demokratik kurumları güçlendirmek için bir fon ayrıldı bunun için dolayısıyla verilen yardım sadece askeri bir yardım değil. Bunu bütünlüklü bir yardım olarak görüyor ve Biden yönetimine sorarsanız eğer bu o otokrasilere karşı demokrasiyi savunma. Yani Ukrayna'ya verilen yardımı bu şekilde iç siyasette anlatıyor. Aslında dış politikada da bunu bu şekilde anlatıyor. O yüzden görüyoruz ki bu Biden başta olduğu sürece bu yardımda azalma, eksilme olmayacak. Çok ciddi biliyorsunuz finans, enerji, ulaşım ve ihracat kontrolü gibi konularda yaptırımlar geldi. Bu yaptırımların daha da sıklaştırılmasını bekleyebiliriz. Fakat bir de hikâyenin diğer tarafı var. Nedir o hikâyenin diğer tarafı? İlk, yani bu konuşmayı, bu tartışmayı ilk yaptığımız günlerdeki kamuoyu araştırmalarına baktığımızda Amerikan halkının Ukrayna'ya yardım konusunda, Amerika'nın yardımı konusunda buna verdiği desteğin azaldığını görüyoruz. Çok çok dramatik bir azalma değil. Hâlâ Amerikan halkının çoğunluğu %50'den fazlası Amerika'nın Ukrayna'yı hem askeri olarak hem insani olarak hem finansal olarak desteklemesi gerektiğini düşünüyor. Fakat bu çok ayırım partizan bir yani demokratlar içerisinde bu oran %60'ın üzerindeyken, cumhuriyetçiler arasında bu oranın çok daha dramatik bir şekilde yani yardım edelim diyenlerin cumhuriyetçi parti tabanı içerisinde azaldığını görüyoruz. Tabii bu uzun vadede Amerika'nın vereceği yardımı etkileyecek bir durum. Şimdi partizanlıktan bahsetmişken şundan ➔

da bahsetmek lazım. Bu Çin meselesi. Bu Moskova'da işte Şi Cinping'in Moskova'ya gitmesinin ardından bir tartışma başladı. Ve ben bu tartışmaya yani hem şey olarak entelektüel olarak ilginç buluyorum hem de siyasi açıdan ilginç buluyorum. Şimdi şunu diyenler var bir süredir. Orada bir resim verildi. Yani Çin ve Rusya'nın çok yakın müttefik olduğuna dair böyle el sıkıştıkları bir resim verildi. Şimdi, bu resim şöyle bir tartışma başlattı. Özellikle Cumhuriyetçi Parti içerisinde "Nasil devam edecek Amerika?" Diyelim ki 10 yıl sürdü bu savaş. Nasil devam edecek? Biz kendimize düşman gördüğümüz ülkeleri bunun içerisinde Çin var, Rusya var, İran var, Kuzey Kore var, bunları birbirine yaklaştırarak bunların bir cephe olmasını mı sağlamalıyız? Dolayısıyla hani otokrasiler demokrasilere karşı gibi bir çerçeveye çerçeveselendirip bu otokratların gücünü birleştirmesini, aynı cephede buluşmasını mı sağlamalıyız? Yoksa Soğuk Savaş'ta göttüğümüz gibi Sovyetleri çevreleme politikasında bilirsiniz George Kennan'ın ünlü bir şeyi vardır "uzun telgraf" diye 1946'da Moskova'dan Washington'a yazdığı ve Sovyetlerin nasıl çevrenmesi gerektiğine dair doktrini anlattığı. Nitekim o işte Amerika'nın Soğuk Savaş politikası olmuştur. Şimdi o doktrinin özünde ne vardı? Komünist Blok içerisindeki çatlakları derinleştirerek Sovyetleri alt etme stratejisi vardı. Yani bu nedenle mesela Amerika işte 50'li yıllarda Tito'nun, işte Yugoslavya'yla ya da 70'li yıllarda Çin'le mesela ilişkilerini yakınlaştırdı. Yani o çatlakları derinleştirmek üzerine bir strateji kurdu Sovyetleri çevrelemek için. Şimdi de böyle bir tartışma var. Deniyor ki Cumhuriyetçi Parti içerisinde biz kendimize şey gördüğümüz, çok büyük ulusal güvenlik tehditi olarak gördüğümüz düşman varsaydığımız ülkeleri işte Rusya'yı, İran'ı, Çin'i, Kuzey Kore'yi bunları öteleyerek hepsini aynı kampta güçlerini birleştirmelerine sebep oluyoruz. Oysa Soğuk Savaş'ta yaptığımız gibi bunların arasındaki çatlakları derinleştirerek ilerleyebiliriz. Bunu nasıl yapabiliriz? Bir kere, Cumhuriyetçi Parti Çin'i herşeyden, Rusya'dan daha önemli bir tehdit olarak görüyor Amerikan çıkarlarına ve diyor ki; "Eğer böyle ise hani amacımız Çin'i çevrelemek ise Rusya'yı bu kadar ötelememeliyiz. İşte bu nedenle de Ukrayna'ya bu kadar fazla destek vermemeliyiz" diyor Partinin önde gelenleri. Şimdi bu şey uzadıkça, savaş uzadıkça ve belki de işte yeni bir Amerikan Başkanı seçilirse eğer bu ivme kazanır mı bu anlayış? Onu düşünmek lazım. Şu anda ben bilemiyorum. Fakat bu gerçekten ciddi manada tartışılıyor ve parti içerisinde de, Cumhuriyetçi Parti içerisinde de çok kilit isimler "Ha yeter artık. Ukrayna'ya daha fazla destek vermeyelim" diyenlerin sesi daha gür çıkıyor ve bunu da dediğim gibi şu şekilde meşrulaştırıyorlar. "Tabii ki önemli Ukrayna fakat biz Rusya'yı yanımıza çekmeliyiz. Rusya'yı provoke etmemeliyiz. Bu nedenle de askeri desteği de azaltmamız lazım. Ukrayna'ya verdiğimiz askeri desteği de azaltmamız lazım" diyenler var. Bana ilginç gelen aslında Türkiye'de bu kampta. Yani mesela Türkiye Rusya'yla şöyle görüşmeler yürütüyor. Sen Kırım'ı Ukrayna'ya diyor ki: "Ya bırak Kırım Rusya'nın olsun." Batı'ya da diyor ki Türk yetkililer: "Siz de çok fazla şey veriyorsunuz, askeri destek veriyorsunuz Ukrayna'ya. Böyle giderse sonsuza uzayacak bu savaş." diyor. İşte bütün bunlar aslında 2 tarafın Ukrayna'nın ve Rusya'nın atacağı bir sonraki adımı şekillendirecek şeyler, tartışmalar. 2 yıl daha yani Biden başta olduğu sürece belki çok dramatik bir değişiklik olmayacak, ama bu tartışmayı anlatmamın sebebi yeni bir başkan olduğunda ben bu tartışmanın çok daha alevleneceğini ön görüyorum. Ve bu da Amerika'nın Ukrayna ve belki Rusya politikasında bir değişikliğe gideceğine sebep olacağını düşünüyorum.

Rabia Karakaya Polat: Çok teşekkürler. Bu benzer fikir ayrılıkları Avrupa'da bazı ülkelerde de karşımıza çıktı. Almanya'da özellikle belirgindi. İşte doğu Avrupa'da bazı ülkelerde ama şu anda bir birlik görünümü var. Dediğiniz gibi hem transatlantik ilişkileri hem Avrupa Birliğine oldukça konsolide etti aslında bu sorun ve NATO'yu tabii tam da Rusya'nın istemediği şekilde. O yüzden gerçekten ilginç. O zaman Habibe Hocam'a dönelim Rusya'ya. Habibe Hocam o taraftan nasıl görünüyor? Siz Rus iç siyasetini de takip ediyorsunuz. Belki iç siyaseti 2. bölüme de bırakabilirsiniz, ama yani savaşta gelinen nokta, Rusya ne istiyordu? Ne kadar bu isteklerinde

başarılı oldu? Rusya'yla ilgili şöyle bir konu vardı savaşın başında biraz da bu savaşın geleceğinin aslında iç siyasetle ilgili olduğu. Yani 2 şeyden söz ediliyordu. Bir, Putin bunu kullanır ve kendi iktidarını daha da konsolide eder böyle bir milliyetçilik etrafında ya da öbür uçta, işte orada bir muhalif hareketi filizlendir ve belki uzun vadede Putin'in sonu olabilir. Bir rejim değişikliği belki söz konusu olabilir. Bu açılardan ne gibi gözlemlerinizi oldu? Bu iç siyaset dış siyaset ilişkisini nasıl değerlendirirsiniz?

Habibe Özdal: Teşekkür ederim Hocam. Öncelikle şunu vurgulayarak başlamak istiyorum. Bir yılı geçtik, 13 ay oldu ve bu 13 ay içerisinde Ukrayna'da 6 milyon Ukraynalı ülke içinde yer değiştirmek zorunda kaldı. Yaklaşık 8 milyon Ukraynalı ülkesini terk etti. Dolayısıyla Ukrayna'nın nüfusu açısından yanı 40 milyonluk bir Ukrayna'nın nüfusu açısından ve bundan sonraki Ukrayna siyaseti yani iç siyaset bakımından Ukrayna'nın siyasetini çok belirleyici bir durum yaşadığımız savaş, içinden geçtiğimiz savaş. Hâlihazırda ülkenin yarısı neredeyse 20 milyona yakın insan doğrudan insani yardıma muhtaç durumda. Dolayısıyla Ukrayna kendi toprakları üzerinde bir saldırıyla karşı karşıya. Yani bunu Rusya işte özel operasyon deyip belki çok sonra aldığı önlemler çerçevesinde nihayetinde bir savaş terminolojisini kullandı, ama Ukrayna'nın karşı karşıya olduğu şey tam da kendi toprakları içerisinde bütün nüfusunu doğrudan etkilendiği bir savaş. Şimdi bunun 1. yılı geride kaldığında ne görüyoruz? Yani şu anda neyle karşı karşıyayız? Söylediğiniz şey doğru hedefler ve sonuçlar bakımında değerlendirmek lazım. Biz bu toplantının birincisini yaptığımızda geçen yıl, şöyle bir güne uyanmıştık. Ukrayna'da bütün havalimanlarının bombalandığı, bütün hava üslerinin bombalandığı bir güne uyanmıştık. Serhat Hoca'mın dediği gibi aslında operasyon askeri bir hareketlilik ya da askeri bir saldırı bekleyen uzmanlar dahi daha Donbas Bölgesi yani Donetsk Bölgesi'ne yönelik bir şey olabileceğini düşünürlerken topyekûn bir bombardımana uyanmıştık. Fakat tabii geçen o 13 aylık süre içerisinde çatışma alanı değişti, dönüştü, daraldı. Bunu söylemek mümkün. Bunun detayına birazdan ineceğim, ama hedeflerin ne olduğunun da hatırlatmak istiyorum. İlk gün savaş başladığında Putin'in birkaç tane hedefi olduğunu duymuştuk. Birincisi Ukrayna'yı Nazilerden arındırmak demişti denazifikasyon. Bir de Ukrayna'nın silansızlandırılması demişti. Kiev yönetiminin düşürülmesi, Zelenski'nin hemen ülkeden kaçacağını varsaymak ve orada Rus yanlısı bir yönetim kurmak. Kısa vadede bu savaşın, bu operasyonun çok kısa vadede hemen biteceğini ve ondan sonra yeni bir konsolidasyon sürecine girilmesi bekleniyordu. Beklenen buydu öyle anlıyoruz baktığımızda fakat sonuçları bakımından hiç de bu öngörülerini hemen hemen hiç birisinin gerçekleşmediğini görüyoruz. Yani ne Ukrayna'nın silansızlandırılması söz konusu ne Kiev yönetiminin değişmesi öz konusu ne NATO genişlemesinin engellenmesi söz konusu. Hemen hemen her alanda tam tersinden bahsediyoruz aslında. Yani Ukrayna'nın NATO üyeliği artık anayasada geçen bir hedef hâline geldi ya da NATO genişlemesinden bahsediyoruz. İşte bakın İsveç'in NATO üyesi olduğu, işte Finlandiya'nın adaylık sürecinden geçtiği yani o başvuru sürecinin devam ettiği bir noktadayız. Batı içinde müthiş bir uyum yakalandı bu son yıllarda hiç görülmemiş bir şeydi yani hem NATO içerisinde hem Avrupa Birliği içerisinde. Kuzey Akım 2 gibi çok yüksek bütçeli bir projenin neredeyse doğal gaz akışı başlanmasına sayılı zaman kala ve Almanya'nın, Avrupa'nın inisiyatifiyle askıya alınması hiç kimsenin beklediği o büyük uyum dediğim şeye katkıda bulunuyordu ve hiç kimsenin beklediği bir hamle değildi. Diğer yandan Rusya'nın hem Ukrayna'yla ilişkiler hem de eski Sovyetler coğrafyasına yönelik politikaları bakımından da hemen hemen hiçbir hedefine hizmet etmeyen sonuçlar doğurdu savaş. Dediğim gibi hedefler en başında da çok net değildi, ama biz süreç içerisinde bazı değişiklikleri gözlemledik. Şöyle ki çatışma alanı değişti. Artık topyekûn bütün Ukrayna'da değil de çatışma işte Kiev'in ara ara bombalandığını biliyoruz. Daha yoğunluklu olarak Ukrayna'nın doğusunda devam ediyor. Ama tabii sınırsal anlamda Ukrayna'nın toprak bütünlüğünü değiştirmeye yönelik üstelik daha da toprak kaybetmesine yönelik birtakım girişimler

oldu. Kırım 2013-14'te ilhak edilmişti. Ukrayna'nın doğusundaki 4 bölge daha ki, bu 4 bölgenin önemi Kırım'la Rusya arasında karasal bağlantı sağlaması. İşte Donetsk ve Luhansk hep bildiğiniz o Donbas Bölgesi 2014'ten beri Rus yanlısı ayrılıkçıların kontrolündeki bölgedeydi. Ama onun hemen altında Kırım'a bağlayan yerde Zaporece var ve Herson var. Bu bölgelerde yine aynen Kırım senaryosunda gördüğümüz şekilde işte göstermelik bir referandum düzenlenmesi yoluyla Rusya tarafından ilhak edildi. Dolayısıyla savaşın aslında bir yönü o noktadan sonra değişti. Şu açıdan değişti. Rusya bir kere bu toprakları kendi toprağı olarak ilan ettiğinde bunu hiç kimse tanımıyor elbette Kırım'ın ilhakı da benzer şekilde tanınmıyor. Fakat biz şunu gözlemlemiştik ya da düşünmüştük. Bu toprakları Rus toprağı olarak görmek artık Ukrayna'nın burayı geri almaya çalışmasını savaş çok tetikleyeceğini ve savaşın çok kanlı çatışmalara sahne olacağını düşünmüştük. Gerçekten de böyle oldu. O bölgeler sivil nüfustan arındırılmaya çalışıldı ki cephe tamamen askeri bir çatışma hâline dönüştü. Buna rağmen ama buna rağmen ama bu bölgelerde hâlâ Rus kontrolü değil ve üstelik şunu da söylemem lazım. Bu süre içerisinde hedefler değişti, savaşın biçimi değişti, taktikler de değişti. Mesela 2 tane çok önemli mesela önce bir General Surovikin atandı eylül ayında. Surovikin şöyle bir askeri bir geçmişi, özgeçmişi var. İşte Afganistan'da görev yapmış birisi, Suriye'de görev yapmış birisi ve savaş suçu da dahil olmak üzere bu gibi taktikleri uygulayan birisi. İşte bölgenin sivillerden arındırılması ve cephede bütün eldeki imkânlar dahilinde bu taktiğin izleneceğinin mesajını veriyordu. Eylülde oldu bu ocakta ise Ocak 2023'te ise bu kez Genelkurmay Başkanı Gerasimov, Ukrayna kuvvetlerinin komutanı olarak atandı. Bu bize şunu gösteriyor. Çok dağınık bir askeri yapılanma var orada yani işte Wagner Grubu var, paralı askerler var. İşte kara kuvvetleri var, hava kara kuvvetleri var, ama yine de istenen başarı bir türlü elde edilmiyor. Başarı elde edilmediği gibi Ukrayna ordusu bir hayli başarılı sonuçlar alıyor. Dolayısıyla tam da bu nedenle aslında hat çatışma sahası daralmış olsa da yine de bir başarıdan bahsetmek mümkün değil Rusya açısından. Ben böyle söylüyorum, ama geçtiğimiz gün çok kıymet verdiğim bir uzmanı dinledim ve o da şöyle söyledi: "Eğer Rusya başarılı oluyorsa askeri olarak Batı'nın artarak Ukrayna'yı silahlandırmaya ve yardım etmeye devam etmesini nasıl açıklıyorsunuz?" Yani evet ortada bir yenilgi durumu belki söz konusu değil ama tam bir başarısızlık da olsa zaten Rusya geri püskürtülür. Ama nihayetinde biz karşılaştırma yapıyoruz ya burada Rus askeri kuvvetleriyle Ukrayna'yı tabii bugün artık Rusya Ukrayna'da sadece Ukrayna'nın kendi kabiliyetiyle karşı karşıya değil. Dolayısıyla o başarısızlığı bir ölçüde bununla da ilgili. Ama uluslararası imaj açısından önemli. Serhat Hocam da vurguladı. Birkaç tane kıyas yapmak istiyorum. Mesela Gürcistan Savaşı'nda biz yolda kalan Rus tanklarını izlemiştik. Ve bu Rusya'nın askeri teknolojik kabiliyetleri bakımından imajına bir hayli zarar vermişti. Sonra Suriye'de Hazar Denizi'nden füze fırlatmıştı ve bütün en son teknolojili, yüksek teknolojili silahlarını tabiri caizse göstermişti Rusya. Şimdi Ukrayna'da yine benzer şekilde Gürcistan Savaşı'na benzer şekilde ama bu imajına aykırı sonuçlar görüyoruz. En eski işte Sovyet döneminden kalma tankların tekrar sahaya sürüldüğünü görüyoruz. Burada ikircikli bir tarafı var resmin çünkü Rusya dış politikada yumuşak gücünü değil sert gücünü daha ziyade öne çıkaran bir aktör ve siz bu sert gücünü de desteklenmediğinde, alanda bunun desteği olmadığına o büyük güç söylemi çok boşa kalıyor. Yani Rusya'nın büyük güç söylemi ekonomik olarak desteklenmiyor. Bugün Çin ekonomisiyle yarışır ne Amerikan ekonomisiyle yarışır bir Rus ekonomisinden bahsetmiyoruz. Yumuşak gücü ya da hadi çekici güç olma değerler bakımından, uluslararası sisteme katkıları bakımından ne sunuyor diye baktığımda orada alternatif Batı dışı, Batılı olmayan kendi değerleri elbette var. Bunu her defasında söylüyor. Fakat bu çekici mi? Yani halklar bakımından bunun bir karşılığı var mı? sorusunun yanıtı ben de en azından çok da olumlu değil. Şimdi siz bunu askeri güçle de desteklenmediğinizde Rusya'nın büyük güç söyleminin şu anda altında kalan tek şey nükleer kapasitesi. İşte tam da o yüzden belki Gönül Hoca'mın söylediği gibi Belarus'a işte o taktik nükleer saldırıların yerleştirilmesi söylemiyle o zedelenen büyük güç

söylemini işte herkes şunu söylüyor. Baharda yeniden alevlenecek çatışma ama aynı ölçüde de diplomasi ve müzakerenin zemin kaybettiğini görüyoruz. Hemen hemen savaşın ilk aylarındaki görüşmelerden artık hiç bahsedilmiyor. Şöyle riskli bir tarafı var bunun çatışma o denli yoğun iken hem Rusya işte ilhak ettiği 4 bölgeyi kontrol altına almaya çalışırken, diğer taraftan Ukrayna askeri olarak başarılı bir performans sergilediğini düşündüğü için her 2 tarafta müzakerelere oturduğunda en yukarıdan başlıyor görüşmelere. Yani Rusya hâlâ Ukrayna'nın silahsızlandırılmasından bahsediyor, tarafsızlık statüsü almasından bahsediyor, NATO genişlemesinin olmayacağını garantilenmesinden bahsediyor. Ukrayna ise artık Kırım'ı dahi geri almaktan bahsediyor. Yani o yüzden söylüyorum. Taraflar artık o 2013-2014'teki pozisyon ya da savaşın ilk günündeki pozisyondan çok uzaktalar. Gerçekleştirilmesi çok güç neredeyse imkânsız söylemlere sahipler ve hedeflere sahipler. Gönül Hoca'nın söylediği şey doğru. Burada belki ki her ikisinin de yani Rusya'nın da, Ukrayna'nın da müzakere masasına yeniden dönmesini zorunlu kılacak bir ortam gerekecek. Bu ortam çok üzülerken söylüyorum ki bütün bu sivillerin daha çok zarar görmesi, savaşın her 2 taraf içinde artık kazanılmayacağını belli olması demek. İşte o zamana yayılması demek aynı zamanda. Şimdi burada Putin'in şöyle bir düşüncesi var. Savaş zamana yayıldıkça Avrupa'nın ve Amerika Birleşik Devletleri'nin verdiği destek de yumuşamalar olacak. Eskisi kadar büyük bir uyumdan bahsedilmeyecek. İşte Avrupa kendi içerisinde bölünecek. Bir kere zaten liberal demokrasiler zaten halkın taleplerini gözetmek durumunda. Halk desteği düştüğünde yöneticiler buna uygun siyaset izlemek zorunda kalacak gibi çok temel böyle bir beklentisi var. Ve bu temel beklentiyi aslında uyguladığını görüyorum Putin'in ama dediğim gibi bu öte yandan savaşta bir ilginç bir hâle de geldi. Mesela söylem mücadelesi hâline geldi. Mesela Ukrayna kendi kurtuluş savaşını verdiği söylüyor. Rusya da Batı'ya karşı kendi varoluş mücadelesini verdiği söylüyor. Bu yüzden her 2 taraf içinde bir varoluş savaşı hâline gelmiş durumda. Bu tabii ama dediğim gibi bu söylem düzeyinde. Yoksa Rusya'nın egemen bir ülke toprağında Ukrayna'da Rusya'nın Batı'yla savaşıması ancak bunun dolaylı etkisi olabilir. Doğrudur, Ukrayna'ya fazlaca Batı yardımı gidiyor. Dolayısıyla orada Ukrayna'yla savaşırken Batı'nın da askeri kapasitesiyle karşı karşıya fakat bu savaşın dolaylı etkisi. Yoksa Putin savaşı ilk başlattığında doğrudan egemen bir devlete saldırarak başlatmıştı. Şimdi iç politika Rusya iç ve dış politikasına etkilerinden de bahsedeyim isterim kısaca. Şimdi iç politika açısından ilginç bir şey oldu. Putin döneminde yani 2000'lerin başından bu yana hatta Soğuk Savaş'tan sonra diyeyim yani Sovyetler Birliği'nin dağılmasından bu yana Rusya hiç bu denli içe kapanmamıştı. Kontrolcülük bakımından, rejimin kendi gücünü tesis etmesi bakımından bunu söylüyorum. Savaşın başında zaten buna savaş demek yasaktı. Protestolar çok büyük ölçüde polis kuvveti kullanılarak, kolluk güçleri kullanılarak bastırıldı. Protestolara katılanlar kameralarla teşhis edildi. Gözaltına alındı, hapse atıldı. Şu anda Ukrayna Rusya'da şöyle bir durum var. Medya hâlihazırda kontrol altında öyle çok inanılmaz özgür bir medya yoktu, ama savaştan önce yine de varolan biraz daha muhalif diyebileceğim yayınlar yapan tüm gazeteler, kanallar kapatıldı. Artık yabancı sivil toplum örgütlerinin Rusya'da büroları yok. Tamamının bürosu kapatıldı. Savaşa karşı çıkan akademisyenler, gazeteler, sivil toplum örgütleri, çalışanlar ülkeyi terk etmek zorunda kaldılar. Büyük ölçüde imkânı olan ve iş bulan herkes ülkeyi terk etti. Kimin ülkeyi terk ettiğini düşünürseniz nüfus yapısı açısından bize bir sinyal veriyor. Yani Rusya'da Rabia Hoca'nın bahsettiği şey savaşın etkisi Putin rejimini mi güçlendirir yoksa acaba muhalifeti mi güçlendirir? Ya da orada bir muhalefet oluşmasına imkân mı tanır? söylemi muhalefet oluşmasına imkân tanınmayacak şekilde rejimin gücünü konsolide etmesine hizmet etti savaş. Dolayısıyla ekonomik olarak çok büyük bir zarara uğramadı Rusya yani yaptırımlar ekonomik olarak Rusya'ya çok büyük bir zarar vermedi. Ama iç siyaset bakımından rejimin bir hayli kuvvetlendiğini, bütün muhalif seslerin kesildiğini söylemek mümkün. Bu Rusya'nın bundan sonra için önemli. Özellikle Avrupalılar Rusya'yla müzakere ederken rejimiyle değil, ama Rus halkıyla sivil toplumlar arası iş

birliği olabilir, sosyokültürel iş birlikleri olabilir, akademik anlamda iş birlikleri olabilir, medya anlamda iş birlikleri dediğimizde orada çok büyük zemin kaybedildiğini söylemek mümkün. Dış politika açısından da çok beklenmedik Rusya açısından bence çok beklenmedik sonuçlar yarattı. Önce Ukrayna'dan başlayayım. Ukrayna Rusya için her daim çok önemli olagelmıştır. Slav birliğinde 3 tane temel aktör vardır; Rusya, Ukrayna ve Belarus. Bu Slav birliğinden de yola çıkarak Avrasya'da bir Avrupa Birliğini model alan Avrasya Birliği kurulması düşüncesi vardır. O Avrasya Birliğinde de ekonomik olarak Rusya, Ukrayna ve Kazakistan öne çıkıyordu. Tüm bu entegrasyon projeleri zemin kaybetti ki, bu entegrasyon projeleri çok değil 2012 yılında Putin işte Medvedev'den sonra yeniden göreve geldiğinde çok büyük bir motivasyondur. Rusya'nın uluslararası alanda gücünü aldığı yer eski Sovyet coğrafyası. Dolayısıyla bu bölgedeki entegrasyon işte Rusya'nın büyük güç söylemini de destekleyecekti. Ama geldiğimiz noktada Ukrayna öyle ya da böyle bu savaştan sonra yeni bir kimlikle kurulmuş olacak. Yeni bir ulusal kimlik inşa ediliyor ve bu ulusal kimlik çok Rus karşıtı artık. Mesela biz eskiden Ukrayna'yı konuşurken şunu söylüyorduk. İşte nüfusunun şu kadarı Rus etnik nüfus, şu kadarı da Rusça konuşuyor yani aslında. Ya da çok uzun süre "Rus musun, Ukraynalı mısın?" sorusunun bir karşılığı yoktu Ukrayna'da. Bakıyorlardı annem Rus, babam Ukraynalı. O zaman ben ne demeliyim kendime diye. Artık böyle değil! Yani 2013'ten beri böyle değil, ama artık savaştan sonra hiç böyle değil! Kimlikler, kimliksel açıdan çok Rus karşıtı bambaşka bir Ukrayna var. Ben daha çok Polonya'ya benzeyen yeni bir yapı bekliyorum. O yüzden çok daha eleştirel olacak ve entegrasyon bakımından da Batı'yla entegrasyon. Hem Avrupa Birliği hem NATO üyesi olmak birincil dış politika güncesi. Bunun değişmesi mümkün değil yani Putin istediği kadar 4 bölgeyi de ilhak etse, Kırım'ı da kontrol etsin. Bu artık yeni Ukrayna toprak kaybını ne diyelim göğüsleyebilir, ama bu etnik kimlik bilinci değişmez Ukrayna'da. Bu da Rusya'nın yararına değildir. Yani hedefleri bakımından Ukrayna'yı bu kadar önemli bulan, işte Putin'in bir sene içinde yayınladığı pek çok makale var. İşte ortak kimlik, ortak kültürden bahsediyor, ama sahada bombalamalar gerçekleştiriyor. İşte Kiev'i bombalıyor, elektrik altyapısına zarar veriyor. Dolayısıyla uygulama ve pratik birbirinden farklı olduğu için dış politikada da çok zemin kaybedildi. Bunun ama sadece Ukrayna'yla ilişkiler ve eski Sovyet coğrafyası Avrasya Bölgesi için olanın dışında Avrupa Birliğiyle olan ilişkiler kökten değişiyor. Çünkü biz Rusya ile Avrupa ilişkilerini konuşurken hep enerjide karşılıklı bağımlılıktan bahsederdik ve bunun yumuşak bir karın olduğunu söylerdik. Avrupa'nın tek ve bütüncül bir siyaseti izleyemediğini, Rusya'nın da aslında bu yüzden devletlerde ikili ilişki kurarak o bütünlüğü bozmaya çalıştığını söylerdik. Bugün artık Avrupa'da bunu çok fazla Avrupalı siyasetçiden duyar oldum, analistçiden, uzmandan; Avrupa bu savaşı kesinlikle dönüm noktası olarak görüyor. Ve bundan sonra eski hâliyle analiz ettiğiniz Avrupa'yla ilişkiler Rusya-Avrupa ilişkilerini belli ki bu niteliğini tamamen değştirecek. Amerika Birleşik Devletleri'yle ilişkileri zaten Gönül Hocam detaylıca inceledi. Belki Türkiye'yle ilgili de şunu da söyleyip bu turu tamamlayayım. Şimdi Türkiye'nin şöyle bir durumu vardı. Savaş başladığında arabulucu rol oynamak. O ilginç bir denge siyasetiydi. Hocamın, Rabia Hoca'mın bahsettiği denge siyaseti. Rusya'yla ayrı ayrı iyi ilişkilere sahip, Ukrayna'yla ayrı ayrı iyi ilişkilere sahip dolayısıyla bunu kullanıp, bu ilişkiler ağını kullanıp işte bir arabulucu rol oynamak uluslararası prestij anlamında çok kıymetliydi. Çünkü mesela tahıl koridoru Birleşmiş Miletler ve Türkiye'nin inisiyatifiyle mümkün oldu. Düşünebiliyor musunuz yani böyle bir şekilde anılan bir ülke. Fakat bunun kendi içinde sınırları var. Birinci sınır şuydu; Ukrayna'ya insansız hava aracı temin etmek, Bayraktarlar temin etmek suretiyle onun savaşma kapasitesini arttırıyorsunuz. Rusya buna ne diyecek? Rusya buna çok uzun süre hiçbir şey söylemedi hâlâ söylemiyor çünkü Rusya açısından Türkiye, Rusya'nın Avrupa'ya açılan bir kapısı. Pek çok yaptırım yapmasına sebep oldu Türkiye'nin pozisyonu. Ayrıca Rusya'yla ilişkiler hep gözetiliyor zaten dolayısıyla bu denge siyaseti görece yürütüldü, ama bu biraz daha Rusya lehine bir denge siyaseti izlenimi verdi. Çünkü dediğim gibi Rusya'nın Avrupa'ya açılan kapısı hâline geldi

Türkiye. Rus iş adamlarının burada yatırımları var. Oligarkların burada işte varlıkları var. O yüzden o denge siyaseti biraz daha işte Rusya lehine bir denge siyaseti gibiydi. Tabii müzakere masası zemin kaybetti savaş çok çetrefilli hâle gelince bu süreçte 1 sene, işte 13 aylık süreçte yeni bir arabulucu inisiyatifi oynamaya çalışan bir ülke daha gördük. O da Çin gördüğümüz gibi. Son birkaç hafta önce yine 12 maddelik bir plan sundu Çin. Dolayısıyla hani Türkiye'nin yanı sıra başka bazı yeni oyuncular da var. Ve bu Rus dış politikası açısından işte Çin'le, Hindistan'la bu Batı dışı aktörlerin bir araya gelmesine de hizmet eden bir yaklaşım. Burada kesip 2. tura sadece şeyi de bırakmak istiyorum. Yani Çin-Rusya ilişkilerinin kendi içindeki sınırlılıklarını da birazcık incelememiz iyi olur diye düşünerek burada tamamlayayım.

Rabia Karakaya Polat: Çok teşekkürler Habibe Hocam. Özellikle de başta bu savaşın insani maliyetiyle söze girdiğiniz için çünkü bazen böyle konuları analiz ederken bunu unutuyoruz. Yani hem mülteci krizi hem insan hayatı kaybı son 1 senede gerçek rakamları da bilemiyoruz tabii ama yine de 100 binlere ulaştığı söyleniyor. O zaman bu dış Türkiye'ye yansımalarıyla ilgili devam edelim Serhat Hocam. Bu denge politikasında sanki Habibe Hocam dedi ki, biraz daha Rusya'ya eğimli gibi görünüyor. Ama şimdi bu NATO'nun genişlemesi meselesinde herhâlde öbür tarafı da dengelemek için Türkiye'nin çok da şansı yok. Onaylayacak yani Finlandiya'nın özellikle en başta girişini ve sonra da çok büyük ihtimalle İsveç'in. Yani siz bu konuda neler söylersiniz? O denge politikasını ne kadar yürütebildi Türkiye? Bundan sonra da devam edebilecek mi? Sizin Mediascopeta yakın zamanda galiba bir yazınızı çıktı S400'lerle ilgili. Doğrudan ilgili değil, ama dolaylı olarak ilgili bilmiyorum ondan da söz etmek ister misiniz? Yani Türkiye-Rusya ilişkilerini ve Türkiye-NATO ilişkilerini nasıl etkiliyor bu savaş?

Serhat Güvenç: Yani şimdi adına denge diyor Türkiye tabii resmi çevreler ve ne diyelim iktidara yakın şey medya ve akademik çevreler ama yani bunu denge politikası olarak pek adlandırmak mümkün değil. 2 tarafa da mavi boncuk politikası ama ben özellikle yani çalışma alanım nedeniyle askeri boyuta daha fazla odaklanıyorum. İster istemez oraya baktığım zamanda Ukrayna'nın kaderi savaş meydanında, savaş sahasında, müharebe sahasında belirleneceği için Türkiye'nin oraya katkılarının Rusya'nın çok hayrına olmadığını düşünüyorum. Sadece Bayraktar değil hani teyit edilmese de mesela işte Amerika'nın doğrudan temin edemediği kendi iç yasaları nedeniyle salkım, demet bombaları mesela demet mühimmatının, topçu mühimmatının verildiğine dair haberler dolaşiyor. Bunlar teyide muhtaç ama yani sahadan gelen birtakım görsellerden böyle bir mühimmatın kullanıldığı anlaşılıyor. İşte zırhlı araçlar sağlıyor Türkiye benim bildiğim kadarıyla flak vest denilen kişisel şeyler hani personeli küçük çaplı mermeilere karşı koruyan türden yelekler ve daha da önemlisi yani Boğazları kapattı Türkiye. Biz mesela o konuşmayı yaptığımızda böyle bir şey gündemde değildi. 1. haftası ya da 10. günüydü savaşın işte Kiev Türkiye'den Montrö Sözleşmesinin ilgili hükümleri uygulamasını istedi. Başta bir tereddüt oldu. Çünkü yaşanan şey savaş mı değil mi diye Türkiye yaşananın bir savaş olduğunu ve dolayısıyla Montrö'nün 19. Maddesinin uygulanmasının gerektiğini ortaya koydu. Ve aslında Rusya'nın özel askeri hareket diye tanımladığı şeyi savaş olarak da bunu yasal olarak da bunu bir savaş kabul ettiğini ortaya koyanda ilk ülkelerden biri oldu. Yani uluslararası hukuk açısından bu benim için savaştır dedi Türkiye adını savaş olarak koydu. Bu önemli. Savaş başladığında Karadeniz'in hâkimi Rus donanmasıydı, Rus Karadeniz donanmasıydı. Rus Karadeniz donanması şu anda ne gemi gönderebiliyor ne gemi çıkartabiliyor şeyden Karadeniz'den ne de Akdeniz'den Karadeniz'e gemi geçebiliyor. Şimdi Rus gemileri deniz platformları Batılı müadillerine göre daha fazla bakım ve tutuma ihtiyaç duyarlar. Dolayısıyla da daha sık tersaneye girerler büyük onarımlar için. Bir sene geçti Karadeniz donanması bu şekilde devam ederse 2., 3. senenin sonunda hani Karadeniz'in hakimi olan Rus donanması Karadeniz'in rehini hâline gelecek. Çünkü orada hiçbir şey yapamadan duran yani şeye bir katkısı olamayan bir donanma hâline gelecek. Kaldı ki tabii büyük bir şey

yaşadılar. Sembolik ve askeri açıdan ağır bir kayıp yaşadılar. Amiral gemileri battı. Yani Moskova Kruvazörü battı. Bu psikolojik olarak Ukrayna'ya bir ümit getirdi. Şimdi; bunlara baktığımız zaman yani askeri anlamda Türkiye her ne kadar işte ekonomik birtakım imkânları kullanıyorsa da Cumhurbaşkanı Erdoğan Putin'i kayırmaya özen gösteriyor olsa da işin karara bağlanacağı askeri sahada Türkiye çok daha böyle şey yapılmayacak ne diyelim gözardı edilmeyecek bazı roller oynuyor. Bunları belki çokşey yapmıyor dile getirmiyor, ama Türkiye'nin rolü bu anlamda hiç de yabana atılır gibi değil. Zaten buna ilişkin rahatsızlıklar da hani ben Rusça bilmiyorum bilsem büyük bir onları ilgiyle takip ederdim. Telegram kanallarında işte Türkiye'nin ikili oynadığı yani hem böyle Rusya'ya yumuşak konuşup hem de askeri açıdan Ukrayna'ya büyük katkılar sağladığına dair eleştiriler, sert yorumlar çıktığı söyleniyor bu tür gruplarda. Ama daha da önemlisi siz getirdiniz konuyu. Bakın İsveç ve Finlandiya'nın NATO üyelikleri yani bu mesela 1 sene önce hiç aklımızda olmayan bir şeydi. İsveç yüzyıllarcasından gelen yani yüzyıllara dayanan tarafsızlık politikasından vazgeçiyor yani. Finlandiya hani Finlandiyalaşma teriminin neşet ettiği ülke NATO üyesi oluyor. Bu şu açıdan da önemli Türkiye'ye Rusya'yla ilişkilerinden bir ara Finlandiyalaşmayı bir ara seçenek olarak önerenler vardı. Şimdi bu açıdan da zor bir şey. Yani Habibe Hoca'nın söylediği bu yumuşak güç meselesine geliyor. Rusya'nın başkalarına cazip gelecek bir büyük fikri yok yani. Kala kala Putin'in elinde Ortodoksluk kaldı. O da Ukraynalılarla bile ortak bir bağ kurmaya yetmiyor artık ve Türkiye hani İsveç'in üyeliği bir kenara ama NATO açısından ve Rusya açısından çok daha büyük anlam ifade eden stratejik açıdan söylüyorum Finlandiya'nın üyeliğine onay veriyor. Şimdi Finlandiya'nın Finlandiya ve İsveç birlikte üye olursa tabii o daha iyi NATO açısından ama Finlandiya'nın üye olması çok çok önemli bir dönemeç ve Türkiye aslında stratejik tercihinin hiç de Rusya'dan yana olmadığını Finlandiya'nın önünü açarak göstermiş oluyor. Eğer Türkiye iddia edildiği gibi Putin'in truva atı olsaydı NATO'da şeyi engellerdi, Finlandiya'yı engellerdi. Çünkü Finlandiya'yı engellemesi daha mantıklı yani Rusya'yı daha çok rahatsız edecek genişleme Finlandiya'yı içerecek olandır. Bütün bunlara baktığımız zaman adına denge desekte karşımızda yani Ukrayna ne diyelim söylem olarak Rusya'yı kayıran özellikle başkanlar düzeyinde Rusya'yı kayıran ama hem Dışişleri Bakanlığı açıklamalarına baktığımızda hem de Türkiye'nin hem NATO içerisinde izlediği politika hem Ukrayna'ya sağladığı silah sistemlerini düşünürseniz aslında denge politikası belki 2. Dünya Savaşı'nda müttefikleri kayıran bir denge politikası iddiası vardı Türkiye'nin biraz ona benziyor. Adı denge ama sanki Ukrayna'nın askeri olarak yenilmemesine oynayan bir Türk politikası var. Siyaseten ama Türkiye Rusya'nın ayakta kalmasını istiyor. Çünkü kendi stratejik otonomisini sürdürebilmesi için ya da bunun geniş bir manevra alanı sağlayabilmesi için Rusya'nın önemli bir aktör olarak ayakta kalması gerekiyor. Bu da aslında böyle en azından ilk 6 ay Türkiye'ye bunu bir bölgesel mesele olarak gösterme ve girişimlerini de bu çerçevede sunma eğiliminde. Yani bu bölgesel bir mesele bölgesel sahiplikle halledilmesi gereken bir mesele çok uzun tutulmamalı ama yani bunun boyutunun çok küresel yani bunun bir küresel meseleyi ya da küresel bir dönüşümü tetikleme potansiyeli Ankara tarafından ya çok dikkate alınmadı ya da çok önemsenmedi. Ama bugün vardığımız nokta işte hocalarım belirtti Gönül Hocam da, Habibe Hocam da Şi Cinping'in Rusya ziyaretiyle birlikte aslında yeni bir uluslararası sistemin kilit taşlarının yerine konduğunu söylememiz mümkün. Bunun bir ayağı Avrupa. Ankara sanki bu şeyden bölgesel perspektiften yavaş yavaş sıyrılıyor kendini daha şeyli ne diyelim daha kapsamlı bir strateji ve siyaset geliştirme ihtiyacı anlaşılmışa benziyor. Yine bu aralar çok böyle çok çok dikkatli takip etmiyorsanız genel kamuoyunun dikkatinden kaçabilecek bir şeyler oluyor. İşte di mi Rus gemilerine geçiş izni verilmiyor? Belarus ve Rus uçaklarına şey yakıt verilmiyor Türk limanlarında yani böyle o yaptırım rejiminin açıklarından faydalanma imkânı azalıyor. Çünkü ağır şeyleri ne diyelim ağır bölmeleri giderek daralıyor hem de Türkiye'nin artık hani bu muğlaklıktan daha fazla yararlanma imkânı yok siyaseten ağır bedel ödemedi. Benim gördüğüm savaşın 2. yılında, 2. yarısında bir de tabii

Türkiye’de iktidar değişikliği olur mu olmaz mı? O ayrı bir veri şeyi tabii. Putin, Erdoğan iktidarının sürmesinden yana olduğunu çok net biçimde ortaya koydu. Dolayısıyla onun açısından seçimlere kadar bu tür sapmalar kabul edilebilir, ama dananın kuyruğunun seçimlerden sonra kopacağını düşünüyorum. Habibe Hoca’nın ve Gönül Hoca’nın söylediklerine birer ekleme yaparak bu turda söyleyeceklerimi tamamlamak istiyorum izniniz olursa. Şimdi Batı’nın tüm desteğine rağmen Rusya’nın yenilmemiş olmasının temel nedeni bence şu; savaş Rusya için sınırlı bir savaş aynı Amerika’nın Vietnam’daki savaşı gibi. Yani Rusya’nın Rus ana vatanı bu savaşın etkilerinden korunuyor. Bunun bir nedeni de Batılılar Ukrayna’ya Rus topraklarını hedef alabilecek silah ve malzeme vermiyorlar. Dolayısıyla Ukrayna savaşı Rusya içlerine taşıyamıyor. Rus kamuoyu da bu savaşın gündelik yaşama etkilerini hissetmiyor şu anda ama Ukrayna için durum tam tersi. Yani savaşın şeyini stratejik anlamda inisiyatifin hâlâ Rusya’da olmasının nedeni o. Şeyi, düğmeyi Rusya Putin açıp kapıyor. Kimi zaman kritik enerji altyapısını hedef alıyor kimi zaman kentleri hedef alıyor. Yani onun hedef seçme siyasi hedeflerine göre askeri hedefleri belirleme gibi bir özgürlüğü var. Ukrayna’nın yok. Yani Ukrayna Rusya içindeki bir hedef vurduğu zaman görüyorsunuz. İşte Sovyet döneminden kalma bir platformu biraz modernize etmiş patlayıcı koymuş vesaire yapmış göndermiş hani onların etkisi çok sınırlı oluyor. Dolayısıyla da bunun bir Batı-Rusya çatışmasına dönüşmemesi için bu önemli. İki, yani Zelenski’nin kararları verdiği bir savaşa istemeden dahil olmayı ne NATO istiyor ne Amerika Birleşik Devletleri istiyor ne de Türkiye istiyor. Dolayısıyla hani Ukrayna bir eli arkada savaşı sürdürmek zorunda kalıyor. Bu birincisi. İkincisi de, nükleer yani Gönül Hoca’m böyle can evinden böyle şeyi vurdu. Bir senedir o kadar çok bu nükleer şantajı başvurdu ki Rusya özellikle başı sıkıştıkça bu nükleer tehditin gücü ya da kredibilitesi zayıfladı. Üstüne üstlük Belarus’a yani 3. bir ülkeye taktik nükleer silah yerleştirme Amerika için yepyeni fırsatlar açıyor. Yani Amerikan nükleer silahları benim bildiğim kadarıyla Avrupa’da Türkiye dahil 5 ülkede yer alıyor. Bunlar depolarda tutuluyor. Yani bu artık NATO içerisinde bu silahların Soğuk Savaş andırır bir düzenlemeyle yüksek alarm durumunda pist başında bir yerlerde bekletilmesinin de önünü açacak meşrulaştıracak bir şey. Yani ben benim giderek gözlemlediğim Rusya biraz ne zaman biraz zora girse nükleer seçeneği gündeme getiriliyor. Bu bu arada tabii Belarus’un bir özneliğinin de kalmadığını söylemek mümkün artık çünkü hani Rusya karar veriyor. Belarus biz bunu istiyoruz ya da istemiyoruz diye bir irade ortaya koymuş değil. Geçenlerde bu Dmitri Trenin diye bir eski ne diyelim askeri istihbarat albayı hani bu daha böyle Batılı Gönül Hocam siz bilirsiniz Batılı Thinktanklerde çok muteber bir insandı bu bakıyorum ben böyle geçmişten. Şimdi bu baya baya Putinci oldu ve şeyden söz ediyor. Bir kere hani kurallar temelli bir uluslararası sisteme artık tamamen karşı bir pozisyon belirlemiş. Nükleer rejime yani uluslararası nükleer silahların yayılması rejimine uymanın Rusya’nın çıkarlarına olmayacağını ima yoluyla ve İran’ın nükleer silah edinmesi konusunda başka bir yol izlenebileceğini söylüyor. Bir de world majority diye bir ifade kullanıyor. Yani bunlar world majorityde Çin var, Hindistan var, Türkiye var, İsrail var. Yani bunlar da hani Amerika’nın peşinden körü körüne gitmeyen ülkeler. Şimdi bu tanımlama tabii bir gönülden geçeni gösteriyor, ama ortada bu world majorityyi Rusya’ya yakın tutacak Rusya’dan kaynaklanan doğrudan Rusya’dan kaynaklanan herhangi bir cazip fikir yok. Ortak nokta Batı düşmanlığı, Batı karşıtlığı ve bu Batı karşıtlığı bu şeyin dünya çoğunluğu ‘world majority’ görüntüsünü şimdilik ayakta tutuyor. Yani bunlar ne istemediğini bilen ama ne istediği konusunda ortak fikri olmayan ülkeler. Yani İsrail’den Birleşik Arap Emirlikleri’ne Türkiye’yi, Hindistan’ı bunları böyle bir potada eritemezsiniz. Mümkün değil, ama bu şeyden kaynaklanıyor Batı karşıtlığı durumdan. Şimdi Rusya askeri açıdan hedeflerini elde etmekte giderek aczinin daha fazla arttığı ortaya çıkarsa ki kıyıcılığı daha da artarsa ki yani biz konuşmadık, ama Uluslararası Ceza Mahkemesi Putin hakkında şey kararı çıkardı, yakalama kararı çıkarttı. Şimdi kime baskı yapıyorlardı? Ermenistan’a Uluslararası Ceza Mahkemesinin kararını yargı tanımaması için baskı yaptığı haberini okudum işte

geçenlerde şeyden, bir yerden. Yani bu belki çok ciddiye alınacak bir şey değil, ama Putin'in hareket kabiliyetini şeyini kısıtlamaya aday bir gelişme dolayısıyla şimdi savaş ortada. Kırım'ın geri alınması hedefi çok iddialı bir karar ki onu bizzat Amerika Genelkurmay Başkanı di mi Gönül Hocam, yani Zelenksi'nin bu hedefi çok iddialı kaynaklarla mütenasip değil diyerek aslında Amerilan askeri görüşünü de ortaya koymuş oldu. Bu iş nereye varırla oturumu bitireyim. Galiba savaşın başladını akşamki duruma tarafların razı olacakları bir noktada savaş müzakereleriyle bitebilir. O zamanda soru şu: Yani o zaman biz bu savaşı niye yaptık? Zaten durum buydu. Ukrayna bir ulus oldu. Artık bu bir ulusal kurtuluş savaşı bunda tereddüte yer yok. Yani zaten Türkiye'de bile Ukrayna diye bir ulus yok diyenlerin sayısı bir hayli azaldı ya da ben rastlamıyorum eskisi kadar. İki, Rusya kendi başına dünyanın kaderi hakkında söz söyleyebilecek bir güç odağı olmadığı Rusya'nın böyle bir güç odağı olmadığı olamayacağı da anlaşıldı. Özcü tartışmalara, yorumlara girmekten kaçınıyorum Rus tarihi bilmem ne falan diye ama bazı tarihsel benzerlikler de insanı ister istemez o tuzağa yönlendirir. Çok teşekkür ederim.

Rabia Karakaya Polat: Çok teşekkürler Hocam. Burada bu söylem ve uygulama arasındaki bahsettiğiniz fark çok ilginç gerçekten. O Gönül Hoca'ya sormam içinde bir şey oldu bir vesile oluyor. Şöyle ki yani Serhat Hocam özetle diyor ki; aslında Türkiye böyle bir söylemde denge ve hatta hafif Rusya yanlısı Putin'i kayıran bir şey böyle bir şey söz konusu olsa da sahada, uygulamada aslında Ukrayna'nın işine yarayacak şeyler yapıyor. Bu Amerika'da da böyle mi algılanıyor? Siz sanki pek öyle olmadığı söylediniz ilk turda. O konuda görüşlerinizi merak ediyorum. Yani Türkiye Amerika'nın ilişkilerine nasıl yansıdığını? Bir de savaşın bitişine yönelik senaryolar açısından bakarsak ki en zor kısmı bu herhâlde 1. yılını doldurduğunda pek çok yazı çıktı. İşte 3 senaryo, 5 senaryo, 6 senaryo diye orada sizin bir beklentiniz var mı?

Gönül Tol: Şimdi Rabia Hocam, tam aslında Serhat Hoca'nın söylediği birkaç şeyle ilgili bu askeri Amerikan askeri liderliğiyle hani siyasi liderler arasındaki farktan bahsetti. Tam ben onun altını çizecektim 1. turda unuttum. Onu söyleyeyim, evet, haklısınız. Yani bunu böyle çok kameralar önünde söylememeye çalışıyorlar fakat Amerikan askeri hep şu mesajı veriyor Zelenski'ye yani "Kırım'ı unut, Kırım'ı senin askeri olarak Kırım'ı ele geçirmen çok zor, çok riskli bir şey". Bu Biden'a sorulduğunda yani bu gazetelere sızdığında mesela ve Biden'a sorulduğunda Biden diyor ki; "Ukrayna Savaşı'nı bitiren biz olmayacağız". Ukrayna ne zaman bu savaş bitti derse o zaman biter ve hatta şu tür şeyler çıktı burada. Biden yönetimi işte Zelenski'yi masaya oturması için zorluyor. Çünkü bu savaşın daha fazla uzamasını istemiyor. Biden kendi ağzından bunları reddetti. Dedi ki; "Böyle bir müzakere sözkonusu değil. Biz Ukrayna'nın arkasındayız. O bizden destek talep ettiği sürece bu desteği vereceğiz. Ve biz ona işte şu şartları kabul et, Rusya bunları versin, bunu kabul et demeyeceğiz. Bu müzakerenin o anlamda parçası değiliz. Ukraynalılar olmadan Ukrayna'ya dair bir karar verilmeyecek" dedi. Yani bu çok net bir mesajdı. Ama tabii bu tür bir ikilik var. Yani mesela bahsettiğiniz Amerika'nın verdiği silahlara bakarsanız eğer Ukrayna'nın Rus topraklarını hedef almasını istemiyor. Yani Biden da istemiyor. Bu tür bir ikilik var. Şimdi Biden neden kameralar önünde bunu bence bir şeyde var bu arada ben bir diplomatik bir baskı olduğunu düşünüyorum Zelenski üzerinde Biden bunu reddetse de fakat Biden bunu sesli olarak kameralar önünde söyleyemiyor. Çünkü Ukrayna'nın işgali aslında Biden'ın dış politika imajını kurtaran bir şey oldu. Yani düşünelim Biden seçildiğinde hani dış politika gurusu olarak seçilmişti di mi yani? 40 yıldır senatör dış politikayı en iyi o biliyor. Ve kampanyada da bu çok net kullanıldı. Yani Trump'ın tam tersi bir adam. Avrupa'yla ilişkileri düzelterek, Fransa'yla Almanya'yla ilişkileri toparlayacak, dünyada yeniden bir lider rolü oynayacak, kurumlara, işte o liberal düzeni destekleyecek kurumları güçlendirecek adımlar atacaktır. Bu tür şeyler bekliyorduk. Sonra Biden seçildi. Korkunç bir Afganistan'dan çekilme mevzu oldu. Fransa'yla birbirine girdi Amerika bu Avustralya'yla yapılan silah şeyi yüzünden askeri anlaşma nedeniyle. Avrupa'yla

gerginlik sona erdirilemedi. Dolayısıyla ben hatırlıyorum. Biden'ın başkanlığının ilk dönemi dış politikayla ilgili herkesin hayal kırıklığına uğradığı bir dönemdi fakat sonra ne oldu? Biden Ukrayna Savaşı'yla o imajını topladı. O yüzden de bundan geri adım atmamak istemiyor. O yüzden söylediklerine çok dikkat ediyor. Fakat ben ciddi bir baskı olduğunu da düşünüyorum Zelenski üzerinde ve özellikle askeri, Amerikan askeri çok sık bu mesajı veriyor. Ve konuşmalarında her ne kadar Biden ben sürekli Ukrayna'nın arkasındayım dese de Amerikan askeri şu mesajı veriyor: "Verebileceğimiz yardım sınırlı" mesajını da veriyor. Şimdi bunlar önemli. Bir ikincisi, hani dedik ya işte Serhat Hoca da söyledi. Hani Rusya askeri olarak aslında çuvalladı. Hani buradan toparlayabilir mi? Bence kilit noktalardan bir tanesi Çin'in nerede duracağı. Çin bugüne kadar askeri bir destek vermedi. Diplomatik destek verdi. Siyasi olarak destek verdi ve yani ticari ilişkilerle vesaire şeyin elini Putin'in elini rahatlatmış oldu. Fakat askeri destek vermedi. Neden? Çünkü Çin için sonuçta Avrupa'yla, Batı'yla kurduğu ekonomik ticari ilişkiler önemli. Onları şeye atmamak istemedi, riske atmamak istemedi. Fakat Amerika'nın çok korktuğu bir şey var. Yani Çin silahlandırır mı, Rusya'ya silah verir mi? Şimdi zaten bir tane şey var. Serhat Hocam siz biliyorsunuzdur muhtemelen bu DJI diye bir şey var, ticari drone yapan bir Çinli şirket var. Savaş başladığından bu yana 12 milyon dolarlık drone vermiş Rusya'ya. Şimdi bu şey çok sık konuşuluyor. Tabii bunlar ticari drone olduğu için askeri amaçlı kullanılmıyor, ama Ukrayna'da Rusya bunu modifiye ediyor. Küçük patlayıcıları işte şey yaparak koyarak işte bunları askeri amaçlı da kullanıyor. Fakat asıl Biden yönetiminin çok korktuğu şey, işte şeyin askeri amaçlı kullanabileceği drone vermesi çünkü drone envanterinde bir azalma yani İran'ın verdiği dronelerin işte sayısının azaldığını bu nedenle de şubat ortasından itibaren Rusya'nın drone saldırılarında bir azalma olduğunu gözlemliyor Amerikalı askeri yetkililer. O yüzden dronelara çok ihtiyaç duyuyor. Şimdi Çin sürekli diyor ki mesela Amerikan Dışişleri Bakanı böyle bir istihbarat var elimizde Çin bunları konuşuyor, 100 tane askeri drone vermeyi konuşuyor. Eğer verirse bunun çok ciddi sonuçları olacak dedi Blinken Çinli mevkidaşıyla konuşurken sonra Amerika Birleşmiş Milletler temsilcisi çok daha sert bir şey söyledi. Bu dedi "Bizim kırmızı çizgimiz" ki Biden yönetimi için kırmızı çizgi lafını kullanmak çok riskli bir şey. Obama'nın kimyasal silah kırmızı çizgisinden sonra yemin ettiler kırmızı çizgi lafını kullanmamak için ama bu konuda kullanılmış olması Amerika'nın Çin'in askeri yardım vereceğinin endişesinin Rusya'ya ne kadar büyük bir şey olduğunu gösteriyor. Ve bunun dengeleri değiştirecek bir şey olduğunu görüyor. Şimdi ne yapar? Tabii onu bilemiyoruz. Yani çok net mesaj veriyorlar. Bunun diyorlar şeyi bedeli ağır olur. Çin için sürekli bunu söylüyor Biden yönetimi ama o bedel ne olacak bunu bilmiyoruz. Fakat bence o Rusya lehine dengeleri değiştirebilecek bir durum. Bir ikinci sizin sorduğunuz Rabia Hocam, şimdi bu denge meselesi şimdi artık neredeyse Türkiye'nin Rusya Ukrayna politikasını tanımlarken herkesin refleks olarak kullandığı şey, Türkiye denge politikası izliyor. Ben size buradaki algıyı anlatayım. Yani Kongreyle çok sık görüşen bir insan olarak hani bambaşka bir algı var. Bu Ukrayna işgali başlamadan önce biliyorsunuz, özellikle S400 sadece S400 değil Suriye vesaire meselesi de vardı. Fakat temel olarak S400 sebebiyle özellikle Kongrede Türkiye karşıtı pardon Erdoğan karşıtı demeliyim bir şey vardı, Erdoğan karşıtı bir hava vardı. Bu hava çok güçlüydü. Sonra Ukrayna'nın işgalinden sonra 3-4 ay çok ilginç bir şey yaşadık dönüşüm yaşadık. Yani Erdoğan'ı sürekli eleştiren, sürekli yaptırım sözü veren işte kesinlikle F16'lar satılmamalı diyen pek çok Kongre üyesi ben hatta bir liste oluşturmuştum, kimler ne kadar döndü 180 derece döndü. Bunların bir kısmı şey demeye başladı. Yani, evet Erdoğan sorunlu bir partner ama bakın neler yaptı? Yani hemen buna şey dedi, savaş dedi. Hemen işte şeyleri kapattı boğazları kapattı. Drone verdi. Çalışabiliriz Erdoğan'la çalışabiliriz ve Türkiye'ye F16 verilmeli demeye başladılar. Bu 3-4 aylık bir pencereydi. Ta ki Erdoğan İsveç ve Finlandiya meselesini kullanmaya başlayana kadar o havayı yeniden dönüştürdü. Bu havayı havanın Erdoğan'ın aleyhine dönüşmesine sebep olan faktörlerden bir diğeri de bu işte Rus şirketlerin Türkiye'de kurulmaya başlaması, oligarkların gelmesi. Ben hatırlıyorum daha ilk

günden yani işgalin ilk gününde Hazine Bakanlığında insanlarla konuşmuştuk. Ve Hazine Bakanlığında insanlar şunu söylemişti. Bakın daha ilk gün yani işgalin ilk günü inşallah Türkiye'nin İran'da yaptığını Ukrayna-Rusya konusunda yapmaz, demişti. Yani beklenti o yöndeydi ve o zamandan bu yana pek çok kez Amerika Hazine Bakanlığı yetkilileri Türkiye'ye gitti ve Türkiye'yi uyardı. Şimdi gelinen noktada Türkiye'ye dair algı ne biliyor musunuz Kongrede? Rus yaptırım rejimini delen ülke, delen NATO üyesi ülke. Bu nedenle başladığımızdan çok daha negatif bir noktadayız. Şimdi Serhat Hoca'nın dediği gibi yani bu Finlandiya meselesi çok pozitif bir gelişme aslında ama Kongre şu şekilde okuyor bunu. Ben sorduğumda bakın ama son aylarda önemli şeyler de yapıyor Türkiye Batı lehine. Bana şunu söylediler. Finlandiya o kadar çok baskı vardı ki üstünde kabul etmek zorunda kaldı Erdoğan. Yani bunu pozitif bir şey olarak görmüyorlar Finlandiya meselesini. Tam tersine bu kadar bizi uğraştırdı ve biz bu kadar baskı yaptığımız için Finlandiya'yı kabul etti. Ama bak gene İsveç'i kabul etmedi. Yani bu bile pozitif bir ışıktaki görülüyor Kongre tarafından. Bu da tabii Biden yönetiminin elini çok zorlayan bir şey. Biden yönetimi baştan bu yana F16'nın satılmasını istiyordu. Fakat bence Erdoğan, İsveç ve Finlandiya'yı F16'ları almak için bir koz olarak kullanmaya çalışarak çok kötü bir adım attı. Ve bugün geldiğimiz noktada mesela Karadeniz politikası konuşuluyor Kongrede. 2 tane önemli senatör var. Pete Ricketts ve Jeanne Shaheen dediler ki Amerika'nın bir Karadeniz politikası yok. Yeni bir Karadeniz politikası yapılmalı. Diyorlar ki Karadeniz'e komşu 3 tane NATO müttefikli ülke var. Onlarla ekonomik ilişkiler, güvenlik ilişkileri geliştirilmeli ama aynı zamanda bu ülkelerin demokrasilerinin konsolide edilmesi için adım atılmalı diyor. Şimdi bu bütünüyle bence Türkiye için bir şart. Yani Karadeniz politikamızı geliştirelim. Orada müttefiklerle yakın çalışalım diyen senatörler dahi Erdoğan'la yanibir otokrat olarak Erdoğan'la çalışmanın gücünün altını çiziyorlar. Bu da bana şunu söylüyor. Ukrayna işgalinden sonra Türkiye için bir fırsat penceresi vardı. Ama Türkiye o fırsat penceresini kullanamadı, yanlış adımlar attı. Çok farklı bir noktada olabilirdi bugün yani bugün S400 meselesini bile unutmaya hazır bir Kongre vardı işgalden hemen sonra ama artık onu görmüyoruz. Ve bütünüyle bence İsveç Finlandiya meselesi yüzünden ve yaptırımlar konusunda Türkiye'nin attığı adımlar nedeniyle olduğunu düşünüyorum.

Rabia Karakaya Polat: Çok teşekkürler Gönül Hocam. Bu yaptırım meselesi tabii Türk ekonomisiyle de ilgili muhtemelen. Yani Türkiye o kadar muhtaç ki bu Rusya ile ekonomik ilişkileri devam ettirmeye öbür taraftaki maliyeti belki de göze almış durumda diye düşünüyorum. Özellikle de Avrupa Birliğiyle ilişkiler yani zaten orada bir üyelik perspektifi kalmamış. Oysa Rusya hâlâ bir ekonomik partner özellikle bu doğal gazın Türkiye'ye daha uygun fiyatlarla gelmesi herhâlde iktidarın ömrünü özellikle seçim öncesi bir zamanda uzatmak için önemli göründü diye tahmin ediyorum.

Gönül Tol: Yani şunu söylüyorlar Kongre üyeleri makul olanlar diyorlar ki; tamam biz beklemiyorduk Türkiye'nin Rusya'ya yaptırımlara katılmasını ama yaptırım rejimini delmemesi de gerekiyordu. Yani makul olan insanlar bunu söylüyorlar. O yüzden ben yani Kongredeki o havanın bugün Ukrayna meselesinden önceki durumdan daha da sertleştiğine inanıyorum bugün.

Rabia Karakaya Polat: Çok teşekkürler Hocam. O zaman sizler de Çin'den bahsettiniz, ama Habibe Hocam özellikle o konuya gelmek istediğini söylemişti 2. turda. Çin evet yani bir oyuncu olarak kendini ortaya koymaya çalışıyor, Moskova'ya gitti. Orada bir sözde bir barış planı, ateşkes ve barıştan söz etti, ama Batı'da çok da ciddiye alınmadı bu. Neler söylemek istersiniz Habibe Hocam bu konuda?

Habibe Özdal: Hocam hemen Çin-Rusya meselesine geleceğim yine dış politikadan sitemine yansımalarında dolayı ama hem Serhat Hocam'ın dediği 1-2 şeyden dolayı kendi konuşmam da

atladığımı fark ettiğim 1-2 nokta var. Onları ekleyerek yapayım istiyorum. Yine iç politikadan dış politikaya gideceğim. Şimdi hani savaş Rus topraklarında gerçekleşmediği için Rus halkının gerçekten olan bitene dair bilgisi ve ilgisi de biraz sınırlıydı. Bütün bu basın kontrol altına alınmasındaki temel nedende buydu zaten. Yani işte savaşın en başında terminolojiyi reddetmek, herhangi bir muhalif sesi kısma yönelik olarak çabanın temel olarak şuna hizmet etmesi söz konusuydu. Olan biteni halka anlatma gücünü rejime vermek. O yüzden bunun adı özel operasyon, orada işte neonazi gruplar var. Dolayısıyla bunun önünün alınması gerekiyor. Bu söylem yani çerçeveyi sonuna kadar kullandılar. Ben ilk savaşın ilk günlerinden itibaren Rus halkının savaşa çok yoğun destek verdiğini gözlemlediğimde bunu Rus akademisyen arkadaşlarıma, tanıdıklarına sorduğumda çünkü genç jenerasyon da var bu desteği gösteren. Onlar şöyle söylemişlerdi. Hepimiz yani Rusya'da herkes bilir ki ana akım medya, televizyon kanalları kontrol altındadır. Gene Rusya'da herkes akşam eve gider ve o televizyon kanallarını açar. Sade vatandaşın öyle wpnle gerçekten haberin ne olduğunu araştırmak gibi bir sorumluluğu olmayabiliyor. Dolayısıyla çok uzun süre gerçekten ne olduğuna yönelik ancak ilgi sahibi olanlar, gerçekten çaba sarf ederek o bilgiye ulaşmaya ve erişmeye çalıştılar. Ama Rus halkının genelinde bu çok yaygın değildi. Bugün hâlâ 13. aydan konuşuyoruz, bugün hâlâ Levada-Center ki görece saygın bir kamuoyu araştırma şirkettir. Savaşa verilen desteğin neredeyse %80'lere dayandığını gösteriyor. Tabii bunu birkaç şekilde açıklayabiliriz. En başından bu araştırmanın güvenilirliğini sorgulayabilirsiniz. Dediğim gibi görece saygın bir kuruluş bu. İkincisi, insanların yanıtlarken kendilerini ne kadar özgür hissettiklerini sorgulayabilirsiniz ki çok yerinde ve çok haklı bir sorgulama olur bu. Biz hep şuna denk geldik Youtubedan işte canlı yayın yaparken, işte Kızıl Meydan'da konuşurken vatandaşların savaş karşıtı bir şeyler konuşurken canlı yayında, Youtubeda böyle yaka paça gözaltına alındığını izledik savaşın ilk aylarında. O yüzden insanların özgürce gerçek fikrini ifade edip edemediğini de sorgulamayabiliriz, ama nihayetinde öyle ya da böyle hâlâ yüksek bir destek var. Burada temel kırılma noktası şuydu; Rusya'da ancak sıkı yönetim ilan edildiğinde, işte daha fazla kişi göreve çağırıldığında Rus halkı biraz daha savaşla karşı karşıya olduğunu belki idrak etti, ama yine de evet, kendi topraklarında bir savaş yok ve gündelik hayat devam ediyor. Dediğim gibi yaptırımlardan bile görece az etkilendiler. Mesela Rus bankaları swift sisteminden çekildi, çıkarıldı ve bu yüzden dünyada pek çok yerde kullandığımız kredi kartları Rusya'da işlemez hâlde. Ruslar şöyle bir karşı argüman ürettiler bunla ilgili yani bir restoranta gittiğinizde Rusya'da kredi kartı geçerli mi diye sorduğunuz da cevap şuydu; kredi kartı geçerli ama sizin çalışıyor mu bakalım. Çünkü kendi kredi kartları çalışıyordu. Onlar bambaşka bir realite sunuyorlar. Burada herşey yolunda, burada hiçbir sorun yok. Bakalım sizinki çalışıyor mu? gibi karşı argüman üretiyorlardı. Bu tabii karşımıza şunu getirdi. Putin'e karşı destek azalmadı. Pek çokları Putin'e verilen desteğin azalacağını düşünmüşlerdi. Hatta savaşta başarısızlık olunca Putin'in iç darbeye devrileceğini düşündüler. Yani derin devletin darbesiyle görev değişikliği olacağını düşündüler. Muhalefetin devirmesinden bahsetmiyorum. Orada da şöyle bir sorun var karşımızda hiç unutmamamız gereken Rusya'yla ilgili konuşurken yani Putin değişir de Putinizm mi ne yapacağız? Çünkü yani Putin dediğiniz böyle dışarıdan gelmiş bir kişi değil. O Rus devletinin o kimliğin, o kültürün ürünü bir okumaya sahip uluslararası sistem bakımından Rus işte Serhat Hocam söyledi Rus tarihi, Rus kültürü bakımından o bir yansıma. Putinizm orada yani Putin gitse de Putinizm orada. Doğrusu Rusya'da Batılıların beklediği o dönüşüm yok. Onun tarihsel desteği de yok, kültürel desteği de yok. Ruslar da yani en genç üniversite çağında en genç nesil gerçekten İngilizce de okuyan işte basını takip eden, işte Moskova Devlet Uluslararası İlişkileri öğrencilerinde bile o tınıyı hep duyarsınız. Rusya'nın güçlü devlet olduğu ve Rusya'nın kendi çıkarları ve doğruları olduğu ve bunun hesaba katılması gerektiği. Tabii o işte Putin'in 2000'lerin başından beri kurduğu bir söylem olduğu için. Bu sistemin çok destekçisi var. Bence anlayabiliyoruz yani mesela Türkiye'de de yeni Osmanlıcılık söyleminin ne kadar büyük destek

bulduğunu hatırlarsanız. O benzeşikliği kurabilirsiniz. Bu bir tahayyül, bu bir arzu gerçek olup olmadığından da bağımsız ne yazık ki! O yüzden hani bu Putin Putinizm ve kamuyu desteğini bir vurgulamak istedim. Şimdi bu savaş bölgesel mi küresel mi? Savaşın 1. yılında Rabia Hocam söyledi ya, pek çok rapor yayınlanıyor bu savaşla ilgili bu savaş bölgesel mi küresel mi? Ben bunun küresele etkilerini sonuna kadar tartışmamız gerektiğini düşünüyorum. Evet, Serhat Hoca'mın da dediği gibi bunun bir yönüyle vekalet savaşı hâline geldiğini de kabul edebilirim, ama eninde sonunda bunun Rusya'nın egemen bir devlet olarak Ukrayna'ya açtığı bir savaş olduğu realitesini reddetmememiz ve asla unutmamız gerektiğini düşünüyorum. Bölgesel yansımaların uluslararası sisteme yansımalarını, küresel sisteme yansımalarını tabii ki konuşuyoruz. Çünkü bu hâle artık değerler savaşı hâline gelmiş durumda yani Rusya'nın Batı liberal düzenine meydan okuması. Ruslar tabii hep şunu söylüyorlar. Hepimiz bunu defalarca duyduk. Bu meydan okuma ilk kez Rusya tarafından gerçekleşmedi. Birleşmiş Milletler Kuvvetler Sistemine meydan okuma. Evet daha önce oldu. 20 yıl önce geçen haftada Amerika'nın Irak işgalinin yıl dönümünü andık hep birlikte. Dolayısıyla Birleşmiş Milletler Sistemi daha önce de ihlal edildi kuvvet kullanımı bakımından fakat biri diğerini meşrulaştırmıyor. Yani ABD'nin bunu yapmış olması Rusya'nın Ukrayna Savaşı'nı meşrulaştırmıyor mesela. İkisi aynı derecede kötü ve aynı derecede hukuk dışı ve aynı derecede dediğim gibi birbirlerini meşrulaştırmıyorlar. Fakat burada tabii belki farklı olan şey 2000'lerin başındaki uluslararası sistem Amerikan tek taraflılığı, Amerikan istisnacılığı dönemi. Bugün Rus tek taraflılığı ve Rus istisnacılığı söz konusu olmadığı için onun bir karşılığı var. Dolayısıyla Rusya'nın bence kabullenmekte zorlandığı şey yani Batı'nın neden Ukrayna'yı desteklediğine yönelik bu eleştiri çok temel, çok sağlam temellere dayanan bir argüman değil. Buradan Çin-Rusya iş birliğine hatta Çin-Rusya-Hindistan bu Batı dışı kuvvetlerin ne diyelim ittifakı gibi görünen bu yapıyı da biraz irdelememiz gerektiğini düşünüyorum. Çünkü Çin-Rusya ilişkileri aslında sorunsuz bir ilişki ağı değil, ittifak ilişkisi değil. Hep bazı ilişkileri isimlendirirken bu kavramları çok dikkatli kullanmamız gerektiğini düşünüyorum. Türk dış politikasında da bunu çok yapıyoruz. Müttefiklik başka bir şey, ortaklık başka bir şey. Belirli alanlarda ortak çıkarı bulmak demek, ortak tehdit algısına sahip olmak demek aynı zamanda geleceğe dair ortak bir vizyona sahip olmak demek değil mesela. Çin, Rusya ve Hindistan'ın Batı dışı ülkeler grubunda olduğunu söyleyebiliriz. Batı merkezli sisteme büyük bir meydan okuma içerisinde orada bir yarık oluşturmaya çalıştığını söyleyebilirim. Peki, ya sonra dediğim de yani bundan sonra ne bekleyebiliriz? dediğim de orada ciddi sorunlar var. Geçtiğimiz seneden beri 1 sene içerisinde de bunu gördük. Hindistan ve Çin için Rusya'nın askeri operasyonunu eleştirdiler. Savaşın bitmesi gerektiğini söylediler. Çünkü Çin mesela ekonomik olarak çok olumsuz etkilendi. Dolayısıyla biz evet Çin askeri olarak Rusya'yı silahlandırarak mı, destekleyecek miyi konuşuyoruz, ama aslında Çin askeri olarak bu operasyonu eleştiren bir pozisyonda ve hatta Hindistan. Her ne kadar en son 1-2 gün önce yan yana liderler bir araya gelip bir manifesto yayınlasalar da bu ilişkiler ağının sorunsuz ve çok gelecek projeksiyonu bakımında sağla temeller üzerine oturduğunu söylemek en azından ben çok ihtiyatlı yaklaşıyorum şu anda. Bir de burada şöyle küçük bir risk var. Ona dikkat çekmek istiyorum. Bu söylediğim tabir daha önce okuduğum bir yazının başlığıydı ve hep onu akılda tutuyorum. Çok kutupluluk tartışması Çin'in, Rusya'nın, Hindistan'ın dile getirdiği bir şey. Yani şu anda çok kutuplu bir sistemdeyiz. Bu artık tek kutuplu değil, iki kutuplu da değil. Peki, ama işte başlık şunu söylüyordu. Çok kutupluluk acaba otoriterlerin yeni mantrası hâline mi geliyor? Bu çok kutuplulukta kim ne vaat ediyor uluslararası sisteme katkıları neler? Mesela yeni bir düzen olacaksa bu çok kutupluluk mu, bu kuralsızlık mı? Birleşmiş Milletler sistemi kursursuz değil. Peki, yarına ne vaat ediliyor? Nasıl bir yapı öngörülüyor? Bu soruların hiçbirinin yanıtı yok. Biz çok uzun süredir uluslararası sisteme etkileri bakımından bu savaşın şunu konuşuyoruz. İşte eskinin öldüğü yeninin doğmadığı bir dönem ama bu o kadar uzun ve o kadar belirsiz ki bu sırada çok fazla değişken var. Dolayısıyla şimdi bu otorite acaba çok kutuplu bir sistemde miyiz? Yoksa

gerçekten o çok Soğuk Savaş dönemindeki gibiliberal demokratik değerler ve demokratik olmayan otoriter sistemlerin meşrulaştırıldığı ve kendi hâliyle oldukları gibi kabul edilmesini savunan bir blok ama kendi içinde de çok farklı bir blok arasında bir sarkaçta mı uluslararası sistem? Bu da işte savaşın küresel sisteme etkileri bakımından hâlâ tartışmaya devam ettiğimiz bir boyutu oldu diyeyim ve böyle noktalayım.

Rabia Karakaya Polat: Çok teşekkürler. Bence çok güzel bir kapanış oldu. Yani bu savaş sadece Ukrayna-Rusya arasında değil. Aynı zamanda uluslararası sistemi sorgulamamıza vesile olan ki sorguluyoruz uzun zamandır özellikle Soğuk Savaş'ın bitişinden beri. Ona da yine vesile olan bir konu oldu. Aynı zamanda kimlik tartışmalarını alevlendiren yani hem Ukrayna'da hem de örneğin Türkiye'de. Türkiye ne kadar Batı'nın bir parçası ne kadar değil. Tüm bunları masaya getiren bir konu oldu. Çok teşekkürler tüm konuşmacılara bence bütün boyutlarını çok detaylı ele aldık Umarım bu panelin üçüncüsünü yapmak zorunda kalmayız, ama olacak gibi görünüyor. Tabii sizler teşrif ederseniz, ama burada kastım savaş 1 senede bitecek gibi görünmüyor maalesef. Soru, bir sorumuz var. Bilmiyorum hızlıca cevaplamak isteyen olur mu? Yani Amerika'da bu Ukrayna'ya destek konusunda yapılan siyasi tartışmaları Gönül Hoca özetledi. Avrupa'da bu konuda son durum nedir? 1-2 şey eklemek isteyen olur mu? Benim aklıma hemen tabii jet hızıyla Ukrayna'nın Avrupa Birliği üyesi olması geliyor. İlk zamanlarda özellikle Kiev'e yapılan yüksek profilli ziyaretler geliyor. Ama bir yandan da daha çatlak sesler de var. İşte Almanya'da bu Leopardların verilmesi meselesi aslında veya bir savunma bakanı galiba istifa etmişti Ukrayna'yla ilgili bir tartışma sırasında. Dolayısıyla sanki her ikisini de görüyoruz. Bir yandan bir birlik görüntüsü var, ama bir yandan da belki savaş uzadıkça da artacak bir çelişkiler ve anlaşmazlıklar da var gibi görünüyor. Buna bir şey eklemek isteyen olur mu? Biliyorum yorulduzun ama...

Serhat Güvenç: Kısa 1-2 cümle söyleyeyim. Almanya kilit ülke yani kaynak potansiyeli açısından söylüyorum yani liderlik edebilme potansiyeli açısından. Ama Almanya o vaadettiği dönüşümü hâlâ gerçekleştiremedi. Çünkü orada o pasifist damar direniyor. Dolayısıyla da zayıf halka Almanya gibi duruyor. Fransa'nın bambaşka bir dünyası var. Yani o şeyden çok mutsuz. Gönül Hocam onu izliyordur şeyde yani Amerikan liderliğinin Rusya sebebiyle yenilenmiş olması Fransızları pek mutlu etmiyor. Zaten Macron da böyle enteresan fikirlerle ha bire ortaya çıkıyor. Yani Fransa'nın kültürel üstünlüğünden falan ama kilit ülke Almanya. Almanya karar verebilmiş değil. Ve bu Ukrayna Savaşı kapandığını benim düşündüğüm bir yarığı aslında tekrar açma potansiyeli taşıyor. O da eski Avrupa yeni Avrupa yani Irak Savaşı bağlamında ilk defa Rumsfeld bunu kullanıyordu yanılmıyorsam. Yani böyle bir şey var. İşte Polonya, Baltık ülkeleri, İngiltere bir hayli şey sert Rusya'ya karşı. Almanya, Fransa daha en azından başta daha yumuşak kanadı çekiyorlardı. Almanya mesela şeyi vaadetti Scholz, 100 milyar dolar ilave savunma bütçesi ama yani bu bütçe kullanılamamış henüz. Yani aradan geçen 1 senede ne değişmedi? dersiniz. İşte Alman Silahlı Kuvvetleri o 100 milyar dolarlık ek ödeneğe absorbe edemedi mesela. Dolayısıyla zayıf halka Avrupa, en zayıf halka da şey Almanya. Bizde mesela Avrupa güvenliği deyince refleks olarak ben hani bunu kendi yazımda da belirtmiştim. Almanya ve Fransa'ya bakıyoruz, ama Almanya ve Fransa'yı beklemeden de bir Avrupa güvenliği şeyi tasarısı şeyi şekilleniyor yavaş yavaş yani bu Rusya karşıtlığı üzerinden. Türkiye açısından da bu yakından izlenmesi gereken bir gelişme. Biz yani böyle kıta Avrupa'sına saplanıp kalıp oradaki oluşumu ıskalayabiliriz ki, onlar İsveç ve Finlandiya'nın NATO ülkesi üyeliğini çok çok önemsiyorlar. Ama gözüken o ki Rusya eskisi gibi olmayacak ve belki de Avrupa'nın hâlâ kafayı yormaktan kaçındığı konuda iç dönüşümünü tamamlamamış bir Rusya'yla nasıl baş edeceksin? O zaman Ruslar değişmeyeceklerse, böyle bir dönüşüm yaşamayacaklarsa ne yapacaksın bu Rusya'yla? O sorunun yanıtı yani o soru sorulmuyor. Yanıtı da aranmıyor. Ben bu kadar söylemiş olayım. Çok teşekkür ederim.

Gönül Tol: Almanya'da şöyle bir de şey de var. Buradakine benzer bir tartışma da var Almanya'da. Yani Çin mi daha büyük bir tehdit, Rusya mı daha büyük bir tehdit? Şimdi mesela Merkel'in bu Hristiyan demokratlar bir şey yaptı, bir açıklama yaptı. Dediler ki; biz bugüne kadar Çin'i barışçıl bir şekilde angaje edelim politikası güttük. Biliyorsunuz yani Merkel Rusya'ya karşı da benzer bir siyaset izlemişti. Ama bu siyasetin Çin konusunda şey yaptığını başarısızlığa uğradığını gördük, dedi. Şimdi Almanya içinde de öyle bir tartışma var. Yani Rusya mı daha büyük bir tehdit uzun vadede Çin mi? Ve bu yanıt verecekleri cevap aslında hani Ukrayna politikalarını da Rusya politikalarını da şekillendirecek.

Rabia Karakaya Polat: Bu arada bir soru daha geldi. Biraz daha spesifik bir soru Zeynep Erbaş'tan gelmiş. Az önceki soru Özlem Kayhan Pusane'dendi. Bu soru Kaliningrad'la ilgili yanlış hatırlamıyorsam NATO gündeminde de vardı. Rusya'nın Avrupa'daki Kaliningrad toprağı üzerinden bir askeri girişim yapabileceğı konuşuluyordu. Bu konuda fikirlerinizi merak etmekteyim. Habibe Hocam, siz bir şey söylemek ister misiniz?

Habibe Özdal: Ya şimdi 2 bölge var herkesin çok yakından tanıdığı takip ettiği biri Kaliningrad, öbürü de Moldova'da Transdinyester. Bunlar böyle beklenmedik ve öngörülemez boyuta evrilebilecek küçük alevler. Yani potansiyel orada hep duruyor. Ama ben hem Kaliningrad örneğinde hem de Transdinyester yine belki biraz daha riskli olabilir. İstikrarsızlık Moldova'da iç istikrarsızlık sağlamaya yönelik ama şimdi doğrudan NATO-Rusya doğrudan çatışmasını beklemek çok bana rasyonel görünmüyor. Tarafların çekindiğı ve bundan kaçındıklarını söylüyorum. Ha şunu sorabilirsiniz; Rusya'nın Ukrayna'daki savaşı çok rasyonel görünüyor muydu? diye sorabilirsiniz. O da rasyonel görünüyordu. Ama NATO üyesi ülkelerde işte neden Ukrayna'yı mesela Rus toprağına saldırmayacak ölçüde silahlandırıyor? Çünkü böylesi bir NATO-Rusya çatışmasına doğrudan mahal vermemek için. Rusya'nın da bunu gözettiğini söylemek lazım. Yine de beklenmedik şeyler olabiliyor. Karadeniz'de geçen hafta Rus savaş uçağı Amerikan dronunu düşürüyor. O tansiyonu belirli bir noktada tutmak ve doğrudan çatışmaya evrilmesini sağlamak gibi kontrollü gerginlik. Yani bazı alanlarda belirli çatışma alanları görüyoruz, ama ben doğrusunu isterseniz yakından takip etmemiz gerektiğini düşünüyorum hem Kaliningrad'ı hem Transdinyester'i ama o kadar akıl dışı, o kadar irrasyonel doğrudan Rusya-NATO çatışmasını beraberinden getirecek ölçüde bir çatışma beklemiyorum diyeyim kısaca.

Rabia Karakaya Polat: Çok teşekkürler. Gönül Hocam yazmış, 5 dakikaya ayrılması gerekiyormuş. Çok teşekkürler. Tek bir soru var. Son soru olarak onu alalım kapatalım, ama Gönül Hocam ayrılmak istiyorsanız lütfen çekinmeyin, buyurun. Çok teşekkür ederiz size diğer toplantınızda başarılar. Bedri Sina Güneş el kaldırmış. Buyurun bu son sorumuz.

Bedri Sina Güneş: Evet Hocam, teşekkür ederim. Hocalarım hani önce Avrupa'yla ilişkileri biraz geçmişteki savaşlarla karşılaştırmalarını yaptılar. Ben de aslında Ukrayna ve Rusya savaşının biraz gıda güvenliği üzerinden de biraz bakılması gerektiğı taraftarıyım açıkçası. Özellikle Rusya ve Ukrayna'nın tarım ürünlerindeki ticarete etkinliğı, üretimdeki etkinliğinin çok gözardı edildiğini düşünüyorum. Buradaki önem mesela Hindistan ve Çin'le evet bir yakınlaşma ve bunların da önemli üreticiler olmaları elbette etkili ama aynı zamanda çok önemli tüketiciler de aynı zamanda. Dolayısıyla Ukrayna ve Rusya'nın ürettikleri ürünleri talep eden tarafların genelde bugün tarafsızlar diyebileceğimiz ülkeler olduğunu görüyoruz ve bu savaşın devamlılığı aslında Rusya'nın bu ticarete engel olması belki Türkiye'yi birazcık öne çıkaran temel konulardan bir tanesi de bu ticareti sağlayabilme başarısıydı aslında. O aslında ne kadar başarılı oldu tartışılır çünkü o ürünlerin çoğu yine Avrupa devletlerine gitti aslında. Dolayısıyla bu 3. veya tarafsız devletler için bir keskin bir sınıra zorlama bir taraf olma durumu yaratan bir boyuta gidiyor Rusya-Ukrayna

Savaşı. Bu anlamda ben unique yani bunun ayrı bir savaş olarak tanımlanması taraftarıyım ve bunun gözardı edilmeyecek kadar da önemlileştiğini düşünüyorum. Bir boyutu da şu aslında bunun mesela Çin'de artık Afrika'da birçok yerde toprak satın alıp tarım üretiyor. Tarım ürünleri üretmek için çaba sarf ediyor. Afrika'nın çok önemli kısmında Çin bağımlılaştırmış durumda. Bunun da aslında Çin'in daha fazla görünür olmasına ve Çin'e atfedilen tehlikenin Amerika bağlamında daha da öne çıkacağını ve savaşın sürdürülemez boyutunu daha da öne çıkacağını düşünüyorum. Teşekkür ederim.

Rabia Karakaya Polat: Teşekkürler. Bu daha çok bir yorumdu teşekkür ederiz. Zaten Habibe Hocam da bu boyutundan kısaca bahsetmişti aslında. Ben çok teşekkür ediyorum katılımcılara. Uzun bir toplantı oldu. 17:30'da bitiririz diye söz vermiştim. O yüzden eğer eklemek istediğiniz bir şey yoksa bitireceğim, ama varsa buyurun. Tamam.

Serhat Güvenç: Bu pilav daha çok su kaldırır. Biz daha çok konuşacağız gibi yani sağlığımız yerinde oldukça maalesef. Çok teşekkür ederiz Hocam. Sağ olun.

Rabia Karakaya Polat: Evet öyle gibi görünüyor. Çok teşekkürler. Youtubea da yükleyeceğiz. Umarım daha fazla kişiye ulaşır bu şekilde. İyi akşamlar.

Habibe Özdal: İyi akşamlar. Hoşça kalın.

Serhat Güvenç: İyi akşamlar.

*** Video burada sona eriyor. ***